

Isien kokemuksia isyyteen kohdistuvista odotuksista

Kimmo Kreuz

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Monografiamuotoinen

Kevätlukukausi 2023

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Kreus, Kimmo. 2023. Isien kokemuksia isyyteen kohdistuvista odotuksista. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. 73 sivua.

Pro gradu- tutkielman tarkoitus oli selvittää isien kokemia odotuksia isyyteen liittyen. Samalla tavoitteena oli kuvailla, miten isät kokevat vastaavansa näihin odotuksiin isänä toimiessaan.

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimi Brofenbrennerin ekologisten systeemien teoria. Tutkimuksen aineisto koostui 41 isän Webropol-lomakkeen vastauksista, joissa isät vastasivat isyyden odotuksia koskeviin avoimiin kysymyksiin omin sanoin. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Isien kokemusten mukaan isyyteen kohdistuvat odotukset mukailivat tasa-arvoista vanhemmuuden ihannetta tai traditionaalisia sukupuolirooleja. Odotukset liittyivät myös isän ja lapsen väliseen suhteeseen. Myönteisesti odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen vaikuttivat isän lähipiiri, puoliset ja työnantaja. Isyyden tuen puutteet koettiin estävän odotusten mukaisen isyyden toteutumista. Osa isistä koki ulkoiset tekijät, kuten esimerkiksi lähipiirin ja työnantajan tuen riittäviksi oman isyyden toteutumisen näkökulmasta ja osa koki, etteivät ulkoiset tekijät, kuten työnantaja tai neuvola, mahdollistaneet riittävästi odotusten mukaista isyyttä. Isiin kohdistuvat odotukset ulottuivat kaikille ekologisen systeemin tasoille.

Asiasanat: isyys, kokemukset, odotukset, ekologisten systeemien teoria

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	5
2 NYKYAIKAINEN ISYYS SUOMESSA	7
2.1 Miten isyys määritellään?	7
2.2 Isyyden tutkimus: taustamuuttujista omaksi tutkimuskohteeksi	10
2.3 Instituutiot isyyden ja vanhemmuuden määrittelijöinä	12
2.4 Nykyaikaisen isyyden odotukset, ihanteet ja vaatimukset	14
3 BROFENBRENNERIN EKOLOGISTEN SYSTEEMIEN TEORIA PERHE- JA ISYYSTUTKIMUKSESSA	17
3.1 Yksilö ja Mikrosysteemi	18
3.2 Mesosysteemi ja eksosysteemi	20
3.3 Makrosysteemi ja kronosysteemi	22
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET/-ONGELMAT .	27
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	29
5.1 Tutkimuskonteksti	29
5.2 Tutkimukseen osallistujat ja aineiston keruu	30
5.3 Aineiston analyysi	31
Analyysin vaiheet.....	32
5.4 Eettiset ratkaisut.....	35
6 ODOTUKSET ISIEN KOKEMANA	38
6.1 Isien kokemat odotukset	38
6.1.1 Perheen, puolison ja lasten asettamat odotukset.....	38
6.1.2 Lähipiirin asettamat odotukset	41

6.1.3	Työnantajan, oppilaitoksen tai muiden vastaavien tahojen asettamit odotukset	43
6.1.4	Neuvolan asettamat odotukset.....	46
6.1.5	Varhaiskasvatuksen ja koulun asettamat odotukset.....	50
6.1.6	Sosiaalisen- tai muun median asettamat odotukset.....	52
6.1.7	Muiden tahojen asettamat odotukset	55
6.2	Ulkoisten tekijöiden vaikutukset odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen ⁵⁷	
6.2.1	Ulkoiset tekijät tukemassa odotusten mukaista isyyttä	57
6.2.2	Ulkoiset tekijät estämässä odotusten mukaista isyyttä	62
7	POHDINTA.....	67
7.1	Tulokset Brofenbrennerin ekologisten systeemien teorian valossa.....	67
7.2	Isien kokemat odotukset ja odotusten piirtämä isyysskuva	71
7.3	Luotettavuus.....	74
7.4	Jatkotutkimushaasteet.....	76
	LÄHTEET	78
	LIITTEET.....	86

1 JOHDANTO

Nykypäivän isyys on mielenkiintoisessa siirtymävaiheessa, isyyden määritelmien ja käytäntöjen muuttuessa viimeisten vuosikymmenien aikana varsinkin länsimaissa (Musumecin ja Santeron, 2018, s. 1). Sosiaalisilla ja kulttuurisilla tasoilla tiedostetaan, mikä on hyvää isyyttä, ja samalla lastenhoidollisten velvollisuuksien ja työn yhdistäminen nähdään yhtenä modernin isyyden haasteista (Musumeci & Santero, 2018, s. 2). Pyrin omassa tutkielmassani selvittämään, millä tavalla suomalaiset isät kokevat omaan isyyteen kohdistuvat odotukset ja samalla, miten isät kokevat ulkopuolisten tekijöiden, kuten esimerkiksi lähipiirin tai neuvolan tukevan tai estävän heitä isyyden toteutumisessa. Tutkimuksen kohteena on myös isien kokemukset tuen riittävydestä. Isyyden muuttuvan luonteen vuoksi tuon tutkimuksessani esiin isyyden historiaa käsitellessäni nykyaikaista isyyttä, isyyden määritelmiä ja esimerkiksi isyyteen liittyviä odotuksia. Isyyden historiallisen kontekstin avulla on mahdollista havainnollistaa, kuinka tuoreesta ja nopeasta kulttuurillisesta muutoksesta on kyse, kun puhutaan länsimaalaisesta nykyisyydestä. Avaamalla isyyden historiaa pyrin myös tarjoamaan kontekstin nykypäivän isyyteen vaikuttaviin asenteisiin ja esimerkiksi sukupuolirooleihin. Esimerkiksi Ylikännön, Pääkkösen ja Hakovirran (2014, s.115) toteuttamassa suomalaisten isien ajankäyttöä seuranneessa tutkimuksessa havaittiin isien lasten kanssa käyttämän ajan melkein kaksinkertaistuneen kahden vuosikymmenen aikana. Isänä toimivien henkilöiden ja lasten yhteisen ajan lisääntymisessä on kyse suhteellisen nuoresta ilmiöstä.

Eydalin ja Rostgaardin (2018) mukaan Suomi kuuluu viiteen pohjoismaahan, jotka ovat tunnettuja korkeatasoisen sukupuolitaso-arvon tukemisesta ja saavuttamisesta. Sukupuolitaso-arvon saavuttamiseen ja tukemiseen on käytetty perhettä ja sukupuolta koskevia poliittisia toimia (Eydal & Rostgaard 2018, s. 258). Vuoren (2004, s. 39) mukaan tasa-arvo keskustelu on usein keskittynyt politiikkaan, koulutukseen ja työmarkkinoihin, eikä niinkään äitiyteen, isyyteen

tai perheeseen. Myöhemmin suomalainen lainsäädäntö on pyrkinyt seuraamaan tasa-arvoon liittyviä ideologioita, mutta millä tavoin mahdollisuudet odotuksia vastaavaan isyyteen toteutuvat arjessa. Minkälainen aukko on odotusten ja todellisuuden välillä? Millä tavalla isänä toimivat henkilöt kokevat saavansa tukea todellisuuden ja odotusten mukaisten ihanteiden sovittamiseen? Mitkä asiat estävät tai mahdollistavat ihanteiden ja todellisuuden kohtaamista ja mitä ajatuksia tämä herättää nykyaikaisessa suomalaisessa isässä? Pro gradu-tutkielmassani analysoin Webropol-lomakkeella kerättyä aineistoa teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Pyrin tutkimuksessani paikantamaan isien vastauksista erilaisia mainintoja ulkoisista tekijöistä, jotka luovat odotuksia isyydelle, tukevat isyyttä ja samalla toimivat isänä toimimisen näyttämönä.

2 NYKYAIKAINEN ISYYS SUOMESSA

2.1 Miten isyys määritellään?

Kristillisen rakkausavioliitto ajattelun mukaan 1800-luvulla eläneen miehen tärkeimmiksi tehtäviksi katsottiin velvollisuus rakastaa omaa vaimoaan sekä elättää perhettään (Räisänen 1995, s. 97). Velvollisuutta suorittaessa miehen tuli osoittaa omaavansa erilaisia miehisiä ominaisuuksia, kuten lainkuuliaisuutta, ahkeruutta ja tyytyväisyyttä (Räisänen 1995, s. 97). Asenteet suomalaista isää kohtaan ovat ajan myötä muuttuneet ja nykyaikainen suomalainen isä osallistuu perheen arkeen ja on lapselleen tasa-arvoisempi vanhempi sen sijaan, että olisi perheen etäinen elättäjä (Ylikännö, Pääkkönen & Hakovirta 2014, s. 116). Suomalaisen isyystutkimuksen pioneerin Jouko Huttunen (2001, s.58.) määrittelee isyyttä käyttämällä sanoja ”isä” ja ”isyys” yläkäsitteinä, joiden alle syntyy suppeampia tulkintoja isyydestä. Isyyttä voi tarkastella biologisen isyyden näkökulmasta, jolloin isyys määrittyy sen mukaan, kenen miespuolisen henkilön sukusolusta lapsi on saanut alkunsa (Huttunen 2001, s. 57-58). Biologinen isyys ei kuitenkaan ole usein ehto lapsen ja isän väliselle yhdessä olemiselle ja esimerkiksi henkilökohtaiselle suhteelle, joka on yksi sosiaalisen isyyden määritelmän tunnusmerkkejä (Huttunen 2001, s. 60). Mykkäsen (2010, s. 47) mukaan isän emotionaalinen läheisyys tai etäisyys lapseen ja isän osallistuminen kodin ja lapsen hoitoon on usein tutkimuksissa yksi isyyden määrittelyn mittareista. Biologisen ja sosiaalisen isyyden määritelmien lisäksi Huttunen (2001, s. 60-64) määrittelee juridisen isyyden, jonka mukaan isä on se, jolla on tiettyjä lain mukaisia oikeuksia lapsen elämästä määräämiseen, virallisesti selvitetyn isyyden ja huoltajuuden kautta. Tämän lisäksi Huttunen määrittelee psykologisen isyyden, joka koskee isäsuhteeseen liittyvää kiintymykseen perustuvaa tunnepohjaista puolta (Huttunen 2001, s. 60, 61, 64). Miehen on mahdollista olla lapselle biologinen isä, juridinen isä ja sosiaalinen isä ilman, että hän ikinä saavuttaa psykologisen isän asemaa lapselle, koska psykologisen isän määritelmän täyttäminen on hyvin vahvasti riippuvainen isän

omasta toiminnasta, jolla isän on ansaittava psykologinen isyys (Huttunen 2001, s. 64–65).

Vuori (2004, s. 29) nostaa yhteiskunnallisessa isyyskeskustelussa nousevan erilaisia ajattelutapoja, joilla hahmotetaan isyyttä. Hoivaava isä pyrkii lapsen kanssa läheiseen suhteeseen ja tasa-arvoinen isä jakaa perheen velvollisuudet ja muun yhteiskunnallisen työn naisen kanssa (Vuori 2004, s. 30). Valintoja tekevä isä seuraa omia haluja ja kykyjään jättäen äidille suurimman vastuun lapsista (Vuori 2004, s. 30). Isyys nähtiin tällöin valintana, jonka isä tekee tai on tekemättä (Vuori 2004, s. 30). Isä voidaan nähdä myös maskuliinisena isänä, jonka päätehtävä on olla maskuliinisuutensa kautta, erilainen kuin lapsen äiti, joka on lapsen ensisijainen vanhempi lapsen ollessa pieni (Vuori 2004, s. 30). Isän maskuliinisuutta korostavassa yhteiskunnallisessa puheessa kävi usein ilmi, että miestä ei kaivata äidin tilalle äidiksi ja miehen tulisi olla äidin vieressä tarjoamassa lapselle esimerkkiä maskuliinisuudesta (Vuori 2004, s. 52). Miehen katsottiin siis maskuliinisuuden kautta pystyvän tuomaan lastenkasvatukseen, joitain äidiltä puuttuvaa ja siten äidin työtä täydentävää. Intensiivinen lastenhoito taas oli uhka miehen maskuliinisuudelle ja siten haitallinen miehen omalaatuiselle lastenhoitoon osallistumisen tavalle.

Suomalaisten ensikertaisien narratiiveja tutkineet Eerola ja Mykkänen (2013) tunnistivat isien puheissa kolme erilaista narratiivia, joita ilmeni isyyden maskuliinisuudesta tuotetussa puheessa. Erilaisia narratiiveja pyrittiin erottamaan neljän eri tekijän avulla, joita oli sukupuolten ero, vastuullisuus, hoiva ja perheorientaatio (Eerola & Mykkänen 2013, s. 9). Kunnollisen isän narratiivissa sukupuolet nähtiin toisistaan poikkeavina ja vanhempien työnjaon jakautuvan sukupuolen mukaan (Eerola & Mykkänen 2013, s. 11). Taloudellinen vastuu ja osallistuminen lasten hoivaan olemalla paikalla nähtiin isän suurimpana vastuuna, äidin kantaessa päävastuuta perheen ja lasten jokapäiväisistä päätöksistä ja toiminnoista (Eerola & Mykkänen 2013, s. 11). Kunnolliset isät näkivät perheen olevan heidän elämänsä keskiössä ja

kunnollisen isän perheorientaatioon kuului perheen lisäksi myös isän työ ja sen pysyvyys ja tuottama riittävä tulotaso sekä hyvä parisuhde vanhempien välillä (Eerola & Mykkänen 2013, s. 11–12). Kunnollisen isän perheorientaatio ulottui kokonaisvaltaisesti perheen hyvinvoinnin kannalta tärkeille osa-alueille, kuten parisuhteeseen ja taloudelliseen hyvinvointiin sen sijaan, että perheorientaatio rajautuisi pelkästään perheen jäseniin ja esimerkiksi lastenhoidollisiin töihin. Tasa-arvoisen isän narratiivissa vanhempia kuvattiin tasa-arvoisina ja isää oletusarvoisesti kaikkiin kodin töihin osallistuvana henkilönä, jonka osallistumista ei rajoita erilaiset sukupuoliroolit (Eerola & Mykkänen 2013, s.14–15). Tässä narratiivissa vieroksuttiin isän roolia perheen elättäjänä ja korostettiin koti isäksi jäämistä isälle sopivana ja taloudellisesti varteenotettavana vaihtoehtona (Eerola & Mykkänen 2013, s.14). Tasa-arvoinen isä pyrki stabiloimaan oman roolinsa vanhempana hoivaamalla lastaan varhaisista isyyden vaiheista asti, ja perheorientaatio näyttäytyi näissä narratiiveissa perheelle elämisenä, joka näyttäytyi perhekeskeisenä päätöksen tekona (Eerola & Mykkänen 2013, s. 14–15). Maskuliinisen isyyden narratiivia taas luonnehtii tiukat sukupuolten määrittämät roolit, joissa isän vastualueet ovat perheen elättäminen, miehelle ominainen hoiva sekä vahva lapsiorientaatio (Eerola & Mykkänen 2013, s. 16). Tämä narratiivi keskittyi sukupuolittuneisiin vanhemmuuden rooleihin, miehenä olemiseen sekä työhön, perheen ja vanhemmuuden narratiivien sijaan (Eerola & Mykkänen 2013, s. 17). Isä nähtiin sosialisointin toteuttajana ja roolimallina lapselle, jonka tehtäviin kuului elättämisen lisäksi tehdä asioita lapsen kanssa (doing things with the kid) ja auttaa äitiä ajoittain lastenhoidollisissa tehtävissä äidin kantaessa pääasiallisen vastuun lapsen kasvatuksesta (Eerola & Mykkänen 2013, s. 17). Samaan tapaan kuin Vuoren (2004) tutkimuksessa esiintyneessä maskuliinisessa yhteiskunnallisessa puheessa, maskuliinisen isän narratiivissa isän nähtiin omaavan tiettyjä uniikkeja, äidistä poikkeavia vanhemmuuden ominaisuuksia. Uniikit vanhemmuuden ominaisuudet tulivat esiin roolimallina toimiessa ja sosialisointin kautta, jonka toteutumisen kannalta oleellista oli sukupuolten määrittämät, tarkkaan rajatut roolit. Lasten kanssa vietetty aika oli yhteydessä

maskuliinisen isän perheorientaatioon ja tämän nähtiin johtavan voimakkaaseen suhteeseen isän ja lapsen välillä (Eerola & Mykkänen 2013, s. 18–19).

Määritelmiä, tulkintoja ja hahmotelmia isyydestä on monia. Isyyden jatkuvasti monimuotoistuessa Huttunen ehdotti jo aikaisemmin lyhyttä määritelmää isyyden määrittelyyn ” isä on (mies)henkilö, joka ei ole synnyttänyt lasta, mutta jolla on läheinen suhde lapseen” (Huttunen 2001, s. 57). 1990–2000 vuosien aikana isyyttä siirryttiin tarkastelemaan olemassa olevien sosiokulttuuristen prosessien kautta sen sijaan, että sitä katsottaisiin vakaana identiteettinä (Marsiglio, Amato, Day & Lamb 2000, s. 1178). Isyyden määrittely ei ole yksiselitteistä asia, eikä isyys myöskään ole sille annetusta määritelmästä riippuen staattinen käsite tai vakaa identiteetti. Isyyden määritelmä koostuu erilaisista teoista ja prosesseista, joita ilman isyyden tai sen suppeampien tulkintojen mukaisia kriteerejä ei ole mahdollista täyttää.

2.2 Isyyden tutkimus: taustamuuttujista omaksi tutkimuskohteeksi

Isyyden tutkimus alkoi 1960-luvun lopulla mielenkiinnon noustessa poissaolevia isiä kohtaan (Dette-Hagenmyer, Erzinger & Reichle 2014, s. 130). 1950–1960 lukujen kehitys- ja perhepsykologisissa tutkimuksissa ”keksittiin” isyys, jolloin isä huomioitiin suurimmaksi osaksi vain taustamuuttujana (Mykkänen 2010, s. 40). Suomessa ja muissa pohjoismaissa tutkimus kohdistui isyyteen vasta 1980-luvulla, jolloin huomio kiinnittyi isiin lasten varteenotettavina kasvattajina ja vanhempina (Mykkänen 2010, s. 40). Aikaisissa psykologisissa tutkimuksissa isä suljettiin perheen ulkopuolelle ja keskityttiin äitiin, jonka katsottiin ensisijaisesti vaikuttavan lasten hyvinvointiin (Mykkänen 2010, s. 43). Isyyden tutkimuksessa onkin kyse suhteellisen tuoreesta ilmiöstä. Isyyden tutkimuksen alkuaskeleet on otettu tutkimuksessa, jonka keskittymisen kohteena on pidetty ajalle tyypillisen ajattelutavan mukaisesti perheen ja lasten hyvinvoinnista ensisijaisessa vastuussa olevaa äitiä. Kansainvälisestä näkökulmasta 1990–2000 vuosien välisenä aikana isyyttä koskeva kiinnostus kasvoi ja isyyttä koskevaa tutkimusta

pyrittiin edistämään aikaisempaa enemmän (Marsiglio, Amato, Day & Lamb 2000, s. 1173).

Isyyttä koskevan tutkimuksen aiheet ovat koskeneet isänä olemista, sukupolviketjujen tarkastelua ja esimerkiksi isyyden kulttuurista muutosta (Mykkänen 2010, s. 39). Aikaisemmin isyyden tutkimuksessa haasteita on tuottanut tutkimuksen aineiston rajallisuus ja tarkemmin isyystutkimuksen aineistossa ylliedustettuna oleva keskiluokkainen valkoinen mies, joka ei edusta muita isiä ja antaa siten huonot mahdollisuudet isyyden historialliseen ymmärtämiseen (Marsiglio, Amato, Day & Lamb 2000, s. 1175). Lähivuosisikymmeninä isyyden tutkimus on ottanut suuria harppauksia kansainvälisesti, vaikka ensisijaisena ja perhettä edustavana vanhempana pidetään usein edelleen lasten äitiä (Schoppe-Sullivan & Fagan 2020, s. 187). Suurin osa isyyttä koskevasta tutkimuksesta on kohdistunut tutkimaan isän ja lapsen yhteisen ajan tasoittumista isien osallistumisen määrällisen kasvun, kotisisien lisääntymisen ja avioerotapauksissa yleistyneen yhteishuoltajuuden myötä (Schoppe-Sullivan & Fagan 2020, s. 176). Isyystutkimuksessa on pyritty käsitteellistämään ja mittaamaan isän läsnäoloa lapsen elämässä, lapsen elämän eri osa-alueilla ja erilaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat läsnäoloon ja läsnäolon vaikutukseen lapsessa (Pleck 2010., Adamsons & Johnson 2013., Garfield ym. 2019). Tutkijat eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen siitä, mitä isän osallistumisen rakenteet ovat ja miten niitä tulisi mitata (Fagan ym. 2014).

Viime vuosien isyystutkimuksessa isät on pyritty näkemään käytännöllisten ja teoreettisten mallien tasolla (Schoppe-Sullivan & Fagan 2020, s. 177–178). Tutkijat ovat kokeneet aikaisten teoreettisten ja käytännöllisten mallit puutteelliseksi (Schoppe-Sullivan & Fagan 2020, s. 177–178). Yksi esimerkki uusista malleista on Cabreran ja tutkijakollegoiden (2014) kehittämä ekologinen malli, jonka avulla on tarkoitus tarkastella isän ja lapsen välistä suhdetta. Isä on nykyaikaisessa tutkimuksessa pyritty näkemään osana suurempaa ekologista kontekstia ja

samalla huomio on kiinnittynyt myös isyyden kontekstisidonnaisuuteen (Schoppe-Sullivan & Fagan 2020, s. 178).

2.3 Instituutiot isyyden ja vanhemmuuden määrittelijöinä

Arkikielessä yksittäistä koulua tai hoivalaitosta kutsutaan instituutioksi tai organisaatioksi, mutta käsitteiden tarkempi määrittely tuo esiin käsitteiden eroavaisuuden (Zeiber 2009, s. 127). Organisaatio toteuttaa tiettyä tarkoitusta organisaation omien rakenteiden ja prosessien kautta ja instituutio taas korostaa enemmän tietyn rakenteen pysyvyyttä (Zeiber 2009, s. 127). Isyyttä, lapsuutta ja esimerkiksi perhettä voi pitää pysyvänä rakenteena, koska ne tulevat olemaan olemassa jossain muodossa niin kauan kuin maailmassa on lapsia. Paloheinän neuvola tai yksittäinen päiväkotitoimitus ovat organisaatioita, jotka pyrkivät tiettyjen rakenteiden ja prosessien kautta omiin tavoitteisiinsa. Zeiberin (2009, s. 127) mukaan lapsuus on sosiaalinen instituutio ja sen institutionalisoituminen tarkoittaa kaikkia prosesseja, jotka vakiinnuttavat ja kehittävät lapsuutta sosiaalisena instituutiona. Isyyden instituutioon pätee samankaltaiset ehdot sosiaalisena instituutiona ja sen institutionalisoituminen tapahtuu erilaisten prosessien kautta, jotka vakiinnuttavat isyyttä instituutiona.

Vuori (2001, s. 356–357) kertoo väitöskirjassaan asiantuntijoiden diskurssien raivaavan tietä isien toimijuudelle, laajentavan isien toimipiiriä ja kääntävän samalla katseensa pitkään keskittymisen kohteena olleesta äidistä kohti isää erilaisten äideille vakiintuneiden instituutioiden kautta. Yhtenä osana tätä asiantuntijakeskustelua voidaan pitää Suomen historiassa ainutlaatuisia Isyystoimikunnan mietintöä (1999). Mietinnössä havaittiin ydinperheiden rinnalle muodostuvan avoimempia, monimuotoisempia ja löyhempiä perheasetelmiä, jonka vuoksi erilaisten yhteiskunnallisten toimijoiden, kuten äitiys- ja lastenneuvoloiden, perheneuvoloiden, sosiaalityön ja esimerkiksi varhaiskasvatuksen muodostaman tukiverkoston merkitys perheiden tukiverkostonähtäviin tärkeämpänä kuin aikaisemmin (Isyystoimikunta 1999, s.

23–24). Erilaisten yhteiskunnallisten toimijoiden menettelyissä nähtiin puutteita isyyden tunnistamisessa lapselle merkitykselliseksi ja mietinnössä ehdotettiin uudenlaisia tapoja isien aktivointiin ja mukaan ottamiseen esimerkiksi neuvolatoimintaan (Isyystoimikunta 1999, s. 22–24). Tarve isyyden sosiaalisen instituution vahvistamiseen erilaisissa valtion instituutioissa ja perheiden ja instituutioiden välisessä vuorovaikutuksessa tunnistettiin kansallisella tasolla 1999-luvulla ja sitä alettiin seuraavina vuosina vahvistamaan lainsäädännöllisin keinoin. Vuonna 2002 eduskunta päätti isyysvapaan pidentämisestä ja samalla keskusteltiin työnantajan vastuusta isyysvapaan ja vanhemmuuden kustannuksissa (Aalto & Kolehmainen 2004, s. 9). Vuonna 2003 isyyslomia pidennettiin lisää ja isällä oli oikeus 18 arkipäivän isyyslomaan äitiys- ja vanhempainloman aikana sekä 12 arkipäivän isyyslomaan, joka oli mahdollista pitää äidille kuuluvan vanhempainloman loppuessa (Rotkirch 2008, s. 92). Lammi-Taskulan mukaan suomalainen perhevapaaajärjestelmä oletti kuitenkin naisen olevan vastuussa vauvan hoitamisesta ensimmäisten elinkuukausien aikana ja isän roolin olleen lähinnä auttaja huomattavasti lyhyemmän isyysvapaan muodossa (Lammi-Taskula 2004, s. 170).

Yhteiskunnan pyrkiessä ehkäisemään erilaisia perheen ja ulkoisen ympäristön lapsen kohdistamia haittoja ja uhkia, lapsuus on muuttunut vahvemmin institutionalisoiduksi perheen ulkopuolella (Zeiber 2009, s. 131). Vahvemman institutionalisoitumisen seurauksena perheen päätäntävalta lapsen elämään on kaventunut ja samalla lapsi on muuttunut vähemmän alisteiseksi perheen päätöksentekoon (Zeiber 2009, s. 131). Vuoren (2004, s. 33) mukaan naisten vapautuminen suuntasi naisia ulospäin perheestä ja vaati naisten pääsyä äitiyden ulkopuolelle koulutukseen, ammattiin, yhteiskunnalliseen toimintaan ja palkkaan. Naisten vapautuminen ei tarkoittanut sitä, että miehet olisivat alkaneet kantaa vastuuta naisten tehtävinä ennen olleista kodin ja lastenhoidollisista tehtävistä, vaan kasvatuksen vastuusta suuren osan otti kannettavaksi koulut, päiväkodit, perhepäivähoitajat kerhot eli joukko erilaisia naisammattilaisia (Vuori 2004, s. 36–37). Naisten siirtymistä työelämään voi tästä syystä pitää

yhtenä alkutekijänä perheen, äidin, lapsen ja isän institutionalisoitumisessa, jota erilaiset naisista koostuneet ammattiryhmät ovat vastanneet institutionalisoitumisen alkuvaiheessa.

2.4 Nykyaikaisen isyyden odotukset, ihanteet ja vaatimukset

Valtion käyttöön ottamat vanhemmuuteen liittyvät käytännöt myös mahdollisesti vaikuttavat yhteiskunnallisten tasa-arvo käsityksien lisäksi myös suomalaisten isien ymmärrykseen siitä, minkälaisista isyyys on toivottavaa (Eerola & Mykkänen 2013, s. 19). Ajatus hyvästä vanhemmasta heijastaakin yhteiskunnan normeja, erityisesti odotuksia ja velvoitteita, joita kuvataan perheen isän tai äidin roolissa toimivalle henkilölle (Perälä-Littunen 2004, s.16). Vanhemman rooliin ja vanhemmuuteen liittyviä odotuksia on tutkittu Suomessa suurimmaksi osaksi ihanneäitiyteen kohdistuvassa tutkimuksessa, ja isään kohdistuvien asenteiden tutkimus on ollut huomattavasti vähäisempää (Halonen ym., 2021). Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa isät ja äidit kokivat hyvän äitiyden ja isyyden eri tavoin (Pedersen 2012). Isät kokivat hyvän vanhemmuuden ja hyvän isyyden olevan sama asia, kun äidit taas kokivat hyvän äitiyden olevan erillinen asia hyvästä vanhemmuudesta (Pedersen 2012). Äidit katsoivat hyvän äitiyden sisältävän hyvän vanhemmuuden lisäksi kaikkien perheen ja lapsen tai lasten asioiden tietämistä ja erilaisten yksityiskohtien huomioimista (Pedersen 2012). Äidit kokivat syyllisyyttä työn viedessä aikaa vanhemmuudelta ja isät kokivat vanhemmuuden olevan jotain, joka sovitetaan työn ulkopuoliseen aikaan (Pedersen 2012). Isät eivät kokeneet syyllisyyttä työn viedessä aikaa vanhemmuudelta ja kokivat voimantumista osallistuessa lastenhoidollisiin tehtäviin (Pedersen 2012). Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan voisi ajatella hyvän isyyden koostuvan erilaisia tekijöitä, kuin hyvä äitiys ja sen vuoksi hyvän isyyden odotusten olevan erilaisia kuin hyvän äitiyden odotukset.

Henwoodin ja tutkijakollegoiden (2014, s.102) mukaan isänä toimivien henkilöiden osallistumiseen ja sitoutumiseen kohdistuu laajasti tasa-arvoiseen vanhemmuuden malliin perustuvia odotuksia, joiden toteutumista arjessa voi estää erilaiset käytännön rajoitteet. Vuori (2004, s. 38) kuvaa vanhemmuuden tasa-arvomallina ajattelua, joka kuvaa molemmat sukupuolet pystyväksi tekemään vanhemmuudessa samoja asioita sukupuolesta huolimatta. Vanhemmuuden tasa-arvomallin ajattelun mukaan myös sukupuolten välillä olevat erot ymmärretään merkitykseltään pieneksi (Vuori 2004, s. 38). Aikaisemmin mainittujen tasa-arvoista vanhemmuutta estävien käytännöllisten rajoitteiden on mahdollista rajoittaa isän perheelleen tarjoamia resursseja, erilaisten maskuliinisuuden, paternaalisten roolien ja identiteettien populaarikulttuuristen ymmärryksien muodossa (Henwood ym., 2014, s.102). Tutkimuksen mukaan isän perheelle tarjoamat resurssit voivat olla hyvinkin merkityksellisiä perheen hyvinvoinnille ja kyvyllä sietää vastoinkäymisiä, vaikka isät eivät itse näkisi tarjoamiaan resursseja merkityksellisinä (Henwood ym., 2014, s.102). Isällä voi siis olla haluja toimia isyyteen kohdistuvien odotusten mukaisesti, mutta erilaiset rajoitteet toimivat esteinä odotusten mukaiselle isyydelle ja isällä ei välttämättä ole käsitystä siitä, kuinka arvokas hänen läsnäolonsa perheessä on.

Suomalaisten ihannevanhemmuuden käsityksiä tutkineet Halonen, Rintala, Sorkkila, Rönkä ja Aunola (2021) havaitsivat suomalaisten isien ja äitien luonnehtivan ihanneisää ja ihanneäitiä samankaltaisilla ominaisuuksilla. Halosen ja tutkijakollegoiden tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, mitä suomalaiset vanhemmat itse pitävät ihannevanhemman ominaisuuksina ja mitä he kokevat yhteiskunnan pitävän ihannevanhemman ominaisuuksina (Halonen ym., 2021). Yhteiskunnan asettamien ja vanhempien itse asettamissa ihanneominaisuuksissa oli samankaltaisuuksia ja molemmissa kategorioissa mainituimpiin ominaisuuksiin kuului rakastava ja kärsivällinen ominaisuudet (Halonen ym., 2012, s.316). Poikkeuksia näkyi kuitenkin vanhempien ja yhteiskunnan välillä (Halonen ym., 2021). Vanhempien kuvaamat

ihanneominaisuudet liittyivät lapsi-vanhempi suhteeseen ja vanhempien mainitsemissa ominaisuuksissa ihannevanhempi nähtiin huumorintajuisena sekä kuria pitävänä (Halonen ym., 2021, s. 316). Yhteiskunnan asettamaksi koetut ihanteet usein ulottuivat laajemmin vanhempien muille elämänalueille, kuten koulutukseen, työhön ja talouteen (Halonen ym., 2021, s. 316). Yhteiskunnan arvossa pitämien ominaisuuksien koettiin liittyvän vanhempien suorituskeskeisyyteen ja taloudelliseen menestykseen, ominaisuuksiin, joita vanhemmat eivät itse pitäneet ihannevanhemman ominaisuuksina (Halonen 2021 ym.). Vanhempien ja yhteiskunnan ihanteissa oli ristiriitoja. Yhteiskunnan koettiin asettavan vanhemmuuteen kaikkivoipaisuuden ihanteita, joiden ei nähty olevan linjassa todellisuuden kanssa (Halonen ym., 2021, s. 314).

Vanhemmuuden ja isyyden odotuksiin ja vaatimukseen keskittyvä tutkimus on myös nostanut pinnalle ristiriitoja ja jännitteitä, joita on syntynyt vanhempien todellisten resurssien ja vanhemmuuden ihanteiden eroista (Machin 2015., Mikolajczak & Roskam 2018., Mikolajczak & Roskam 2018b). Isien uupumusta koskevaa tutkimusta on kuitenkin tehty vähän verrattuna tutkimukseen, jossa käsitellään äitien uupumusta (Sorkkila ym., 2021, s.1). Iso-Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa yhteiskunnan katsottiin kannustavan isiä perheen arjessa mukana olevaan isyyteen ja samalla luovan heikot puitteet näiden tavoitteiden toteutumiseen todellisuudessa, minkä seurauksena isät joutuivat usein toissijaisen vanhemman ja perheen taloudellisen tukijan rooliin (Machin 2015). Tämän seurauksena isät usein jäivät kamppailemaan isyyteen kohdistuvien odotusten ja todellisuuden välille (Machin 2015, s.56). Isät usein kokivat olevansa tasa-arvoisessa vastuussa lastenhoidollisten toimenpiteiden ja tunnekasvatuksen jakamisesta äidin kanssa, mutta kokivat työhön liittyvien tekijöiden vaikeuttavan vanhemmuuden tehtävien jakamista (Machin 2015, s.51). Mikolajczakin ja Roskamin (2018) mukaan liian suuret vaatimukset ja pienet resurssit luovat ristiriidan, joka voi johtaa vanhempien uupumiseen. Isien uupumusta käsittelevässä belgialaisessa tutkimuksessa uupuneet isät olivat pettyneitä yhteiskuntaan, joka asetti isille korkeita vaatimuksia, esti isiä olemasta kotona

lasten kanssa sekä tarjosi riittämätöntä taloudellista tukea, jotta kotiin jääminen olisi mahdollista (Mikolajczak & Roskam 2018b, s.8).

3 BROFENBRENNERIN EKOLOGISTEN SYSTEEMIEN TEORIA PERHE- JA ISYYSTUTKIMUKSESSA

Kehityopsykologi Urie Brofenbrenner (1979) esitteli kirjassaan *The Ecology of Human Development* ekologisen systeemin teorian. Ekologinen ympäristö koostuu Brofenbrennerin (1979, s. 3) mukaan toistensa kanssa sisäkkäisistä ympäristöistä, joista sisimmällä on yksilön välitön ympäristö, kuten koti tai esimerkiksi koulu. Brofenbrenner ei kirjoittanut metodologisia ohjeita, miten ekologista tai myöhemmin kehittämäänsä bioekologista mallia tulisi hyödyntää tutkimuskäytössä (Tudge, Payir, Mercon-Vargas, Cao, Liang, Li & O'Brien 2016, s. 428). Brofenbrennerin teoriaa hyödyntäneissä perheeseen ja isyyteen kohdistuvissa tutkimuksissa onkin ollut selkeää vaihtelua sen mukaan, kuinka laajasti tutkimuksissa on hyödynnetty teoriaa ja sen eri osia.

Grzywaczin ja Marksien (2000) tutkimuksessa teoriaa on hyödynnetty suhteellisen niukasti ja tutkimuksessa on käytetty vain mikrosysteemiä Brofenbrennerin teoriasta. Gallagherin (2002) tutkimus hyödynsi taas muista tutkimuksista poiketen huomattavasti enemmän laajennettuun Brofenbrennerin bioekologisen mallin osia ja keskittyi enemmän lähiprosesseihin ja persoonallisuustekijöihin ja vähemmän ympäristöön. Gallagherin tutkimuksesta puuttui ympäristötekijät eli ekologisen systeemin eri tasot, joita Swick ja Reginald (2006) sekä de Oliveira ja tutkijakollegat (2006) hyödynsivät omassa tutkimuksessaan laajemmin.

3.1 Yksilö ja Mikrosysteemi

Brofenbrennerin (1979, s. 22) ekologisten systeemien teoriassa yksilön ja ympäristön välinen suhde nähdään kaksisuuntaisena, jossa myös vuorovaikutus ja vaikuttaminen tapahtuu molempiin suuntiin yksilöstä ympäristöön ja ympäristöstä yksilöön. Yksilö nähdään omassa ympäristössään jatkuvasti liikkuvana ja ympäristöä rakentavana dynaamisena ja kasvavana kokonaisuutena, joka ei ole pelkästään ympäristön vaikutuksen alainen tyhjä taulu (Brofenbrenner 1979, s. 22). Myöhemmin Brofenbrenner laajensi ekologisen systeemin teoriaa lähiprosessien käsitteellä, joka tarkoittaa yksilön vuorovaikutusta ympäristön kanssa, mikä samalla muuttaa yksilöä (Brofenbrenner 1994, s. 38). Tässä vuorovaikutuksessa yksilön genotyypeistä eli yksilön potentiaalista tulee yksilön fenotyyppejä eli niitä ominaisuuksia ja esimerkiksi taitoja, joita yksilöllä ilmenee kehityksen myötä (Brofenbrenner 1994, s. 40).

Yksilön merkitys korostui bioekologisen mallin kehittymisen myötä, jonka Brofenbrenner kehitti ekologisen mallin inspiroimana. Bioekologiselle mallille oleellista on ihmisen kokemus, joka sisältää objektiivisten ominaisuuksien lisäksi myös ominaisuudet, jotka ihmiset antavat subjektiivisen kokemuksen kautta elämällä omassa ympäristössään (Brofenbrenner 2005b, s. 5). Tutkimuskäytössä bioekologista mallia ovat hyödyntäneet esimerkiksi Kevin Swick ja Reginald Williams (2006), jotka tutkimuksessaan pyrkivät löytämään konkreettisia keinoja varhaiskasvatuksen työntekijöille stressiä kokevien perheiden kanssa työskentelyyn. Tutkimuksessa käytettiin Brofenbrennerin bioekologista mallia paikantamaan erilaisia stressitekijöitä eri systeemeissä (Swick & Williams 2006). Tutkimuksessa selvisi stressitekijöiden usein sijoittuvan aluksi yhteen systeemin ja laajenevan siitä muihin systeemeihin perheen eläessä elämäänsä ja osallistuessa oman mikrosysteemin ulkopuolisiin tapahtumiin (Swick & Williams 2006, s.373). Tutkimuksessa linjattiin viisi Brofenbrennerin bioekologisen systeemin teorian perusteella luotua ohjetta stressiä kokevien perheiden kanssa työskentelyyn. Swick & Williams 2006). Ensimmäinen ohje

kehotti perheiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia tukemaan perhettä rakastavan ja välittävän mikrosysteemin kehityksessä (Swick & Williams 2006, s. 206-207). Gallagherin (2005) tutkimuksessa keskityttiin bioekologisen mallin avulla vanhemmuuden lähiprosesseihin ja lapsen persoonallisuuteen.

Brofenbrennerin (1979, s. 23) mukaan ekologisen systeemin ensimmäisen taso eli mikrosysteemi määritellään yksilön kokemuksen kautta. Mikrosysteemi voidaan ymmärtää yksilön sisimpänä ympäristönä, joka koostuu kehittyvän henkilön ensisijaisista ja välittömistä yhteyksistä muihin henkilöihin, näiden yhteyksien luonteesta ja yhteyksien epäsuorasta vaikutuksesta henkilöön (Brofenbrenner 1979, s. 7-8). Mikrosysteemi on henkilön kokemus, joka koostuu erilaisista materiaalisista ja fyysisistä ominaisuuksista (Brofenbrenner 1979, s. 22-23). Tämä kokemus sisältää myös erilaiset aktiviteeteista, rooleista ja henkilöiden välisistä suhteista koostuvan mallin (Brofenbrenner 1979, s. 22-23). Mikrosysteemin ympäristö on paikka, jossa henkilöt voivat osallistua kasvokkain käytävään vuorovaikutukseen ja sen rakennuspalikoina toimivat aktiivisuuden, roolien ja ihmisten välisten suhteiden tekijät (Brofenbrenner 1979, s. 23). Mikrosysteemin ensisijaisessa ympäristössä olevat osat ja rakennuspalikat muodostavat mikrosysteemin sisällön ja rakenteen, joka vaikuttaa kehitystä edistävien tai estävien lähiprosessien voimakkuuteen (Brofenbrenner 1994, s. 39).

Muiden ihmisten vaikutus osana mikrosysteemiä laajeni, kun Brofenbrenner palasi määrittelemään mikrosysteemiä. Myöhemmin Brofenbrenner määritteli mikrosysteemin sisältävän myös tietyt fyysiset ja materiaaliset ominaisuudet, sekä muiden henkilöiden erottuvat temperamentin, persoonallisuuden ja uskomussysteemien ominaisuudet (Brofenbrenner 2005a, s. 148). Isän arjessa mikrosysteemi konkretisoituu esimerkiksi muiden henkilöiden kanssa käytävänä vuorovaikutuksena (ks. kuvio 1.), vuorovaikutuksen erilaisina piirteinä ja epäsuorina vaikutuksina, joita seuraa vuorovaikutuksesta. Vuorovaikutuksen piirteet kertovat isän ja toisen henkilön yhteyden luonteesta. Isän ja puolison välinen yhteys on todennäköisesti erilainen verrattuna isän ja

neuvolantyöntekijän väliseen yhteyteen. Isän ja toisen henkilön vuorovaikutuksen lisäksi mikrosysteemiin kuuluu toisten henkilöiden temperamentit ja muut henkilöiden erityislaatuista huomioivat tekijät, kuten esimerkiksi uskomussysteemit. Isän kokemus mikrosysteemissä on siis riippuvainen hyvin monenlaisesta tekijöistä, jolla voi olla epäsuoria vaikutuksia isän toimintaan.

Cabrera, Fitzgerald, Bradley ja Roggman (2014) pyrkivät Brofenbrennerin teorian avulla luomaan kattavan mallin, jonka avulla olisi mahdollista tutkia lapsen ja isän välistä ekologiaa. Samalla he perehtyivät tutkimuksessaan vanhempien erilaisiin rooleihin eri systeemeissä sekä ekologisen systeemin eri osiin kohdistuvaan tutkimukseen (Cabrera ym. 2014). Joseph Pleck (2007) sivusi mikrosysteemissä tapahtuvaa vaikuttamista erottelemalla tapoja, joilla isän merkityksen voi nähdä yhtenä osana lapsen mikrosysteemiä. Pleckin (2007, s. 4–5) mukaan isien omalaatuiset vaikutusmahdollisuudet mikrosysteemissä voi määritellä kahdella tavalla. Isät toimivat mikrosysteemissä kumppaneina lapsille ja edistävät kumppanuudellaan lapsen kehitystä (Pleck 2007, s. 5). Ensimmäisen määritelmän mukaan mikrosysteemissä olevien kumppaneiden suurella määrällä on parempi vaikutus lapsen kehitykseen, niin kauan kun lapsen kognitiivinen tai sosio-emotionaalinen kapasiteetti ei ylity (Pleck 2007, s. 5). Tässä näkökulmassa isät nähdään samanarvoisina muiden kumppaneiden kanssa, joita lapsella on omassa mikrosysteemissään. Toinen näkökulma taas korostaa isien omalaatuisuutta, ja sen mukaan isät voivat olla lapsille uniikkeja mikrosysteemikumppaneita, jotka pystyvät tarjoamaan lapsille, jotain mitä muut kumppanit eivät pysty (Pleck 2007, s. 5).

3.2 Mesosysteemi ja eksosysteemi

Ympäristöjen välillä olevia yhteyksiä kutsutaan mesosysteemeiksi (Brofenbrenner 1979, s. 9). Mesosysteemi koostuu kahden tai useamman ympäristön välillä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta, johon henkilö aktiivisesti

osallistuu elämässään (Brofenbrenner 1979, s. 26). Aikuiselle keskinäisessä vuorovaikutuksessa olevia ympäristöjä ovat esimerkiksi perhe, työ ja sosiaalinen elämä (Brofenbrenner 1979, s. 26). Mesosysteemi on mikrosysteemissä oleva systeemi, joka muodostuu tai jatkuu esimerkiksi henkilön astuessa uuteen ympäristöön ja jonka väliset yhteydet voivat sijaita tietojen ja asenteiden tasolla tai yksilön toimiessa aktiivisesti kahdessa eri ympäristössä (Brofenbrenner 1979, s. 26). Mesosysteemi on ekologisten systeemien teoriassa yksi tutkituimpia systeemejä ja se sisältää isyyden näkökulmasta perheen suhteet ja kaikki mikrosysteemit, joissa perhe viettää aikaa (Cabrera ym. 2014, s. 340). Isän mesosysteemi on esimerkiksi isän perheen ja työn välinen vuorovaikutus (ks. kuvio 1). Isä aloittaa uuden työn ja hän astuu perheestään uuteen ympäristöön. Työpaikan ympäristö on vuorovaikutuksessa perheympäristön kanssa isän toiminnan seurauksena isän toimiessa aktiivisesti molemmissa ympäristöissä.

Brofenbrennerin (1986, s. 723) mukaan perhe on ensisijainen ihmisen kehittymisen konteksti samalla ollen vain yksi niistä muiden ympäristöjen kanssa yhteyksissä olevista ympäristöistä, joissa kehittymistä tapahtuu ja on mahdollista tapahtua. Perheen ja työn keskinäistä vuorovaikutusta tutkineet Grzywacz ja Marks (2000) käyttivät Brofenbrennerin ekologisten systeemien teoriaa luomaan aikaisempaa laajempaa käsitteellistystä perheen ja työn rajapinnasta perehtymällä kahden erillisen mikrosysteemin keskinäiseen vaikutussuhteeseen. Tutkimuksen tarkoitus oli tunnistaa merkittäviä syy-seuraussuhteita kahden mikrosysteemin eli työn ja perheen, moniulotteisissa vaikutussuhteissa (Grzywacz & Marks 2000).

Eksosysteemeiksi Brofenbrenner (1979, s. 9) kutsuu ympäristöjä, joiden tapahtumat vaikuttavat yksilön välittömään ympäristöön. Eksosysteemillä tarkoitetaan ympäristöä, jonka vaikutukset ulottuvat yksilön elämään, mutta hän ei toimi ympäristössä aktiivisena osallistujana, eikä hän pysty astumaan ympäristön sisään (Brofenbrenner 1979, s. 9-26). Brofenbrenner (1994, s. 40) myöhemmin määritteli eksosysteemin sisältävän samalla yhteydet ja prosessit,

jotka tapahtuvat kahden tai useamman ympäristön välillä, jotka ei sisällytä kehittyvää henkilöä, mutta kuitenkin vaikuttavat yksilön välittömään ympäristöön. Eksosysteemiksi voi kutsua esimerkiksi Grzywaczin ja Marks (2000) tutkimuksessa ilmenneitä työn ja kodin keskinäisen vuorovaikutuksen synnyttämiä vaikutuksia, jotka ulottuvat työssäkäyvän henkilön ulkopuolelle muihin perheenjäseniin tai muihin työpaikalla oleviin henkilöihin. Eksosysteemien erilaisilla sosiaalisilla systeemeillä voi olla vaikutus vanhempien käytökseen, perhesuhteisiin ja esimerkiksi työhön liittyvä ylennys voi vähentää vanhemman kotona viettämää aikaa, joka taas voi vaikuttaa perheen toimivuuteen (Cabrera ym. 2014, s. 340). Eksosysteemien voi tulkita näyttäytyvän isän arjessa erilaisten rakenteiden kautta, jotka vaikuttavat isän elämään. Näitä rakenteita voi erilaisten organisaatioiden käytännöt ja toimintakulttuurit, jotka ei sisällytä isää ja silti vaikuttavat isän välittömään ympäristöön (ks. kuvio 1).

3.3 Makrosysteemi ja kronosysteemi

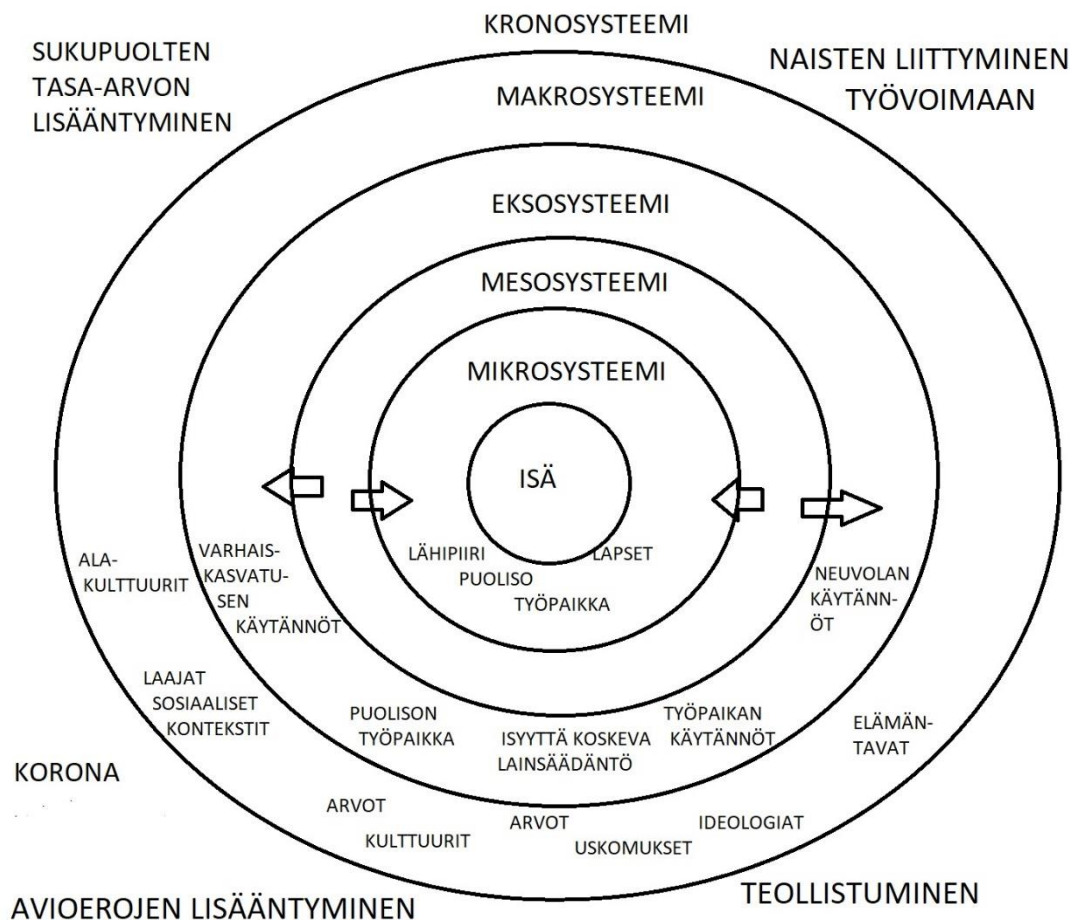
Kolme sisintä systeemiä löytyy Brofenbrennerin (1979, s. 4) mukaan jokaisesta alakulttuurista tai kulttuurista suhteellisen samankaltaisina. Makrosysteemi on usein hyvin erilainen kulttuurista tai alakulttuurista riippuen (Brofenbrenner 1979, s. 4). Makrosysteemiä voi pitää yhteiskunnallisena pohjapiirrustuksena jokaisesta kulttuurista, alakulttuurista tai laajemmasta sosiaalisesta kontekstista (Brofenbrenner 1994, s. 40., Brofenbrenner 2005a, s. 150). Makrosysteemi koostuu yleisistä kulttuureille ja alakulttuureille tyypillisistä sosiaalisen instituution ideologioiden ja organisaatioiden kaavoista, jotka toimivat toisiinsa sitoutuneiden ja sisäkkäisten systeemien kompleksina ja se pitää sisällään yleiset mikro-, meso- ja eksosysteemien tasot (Brofenbrenner 1979, s. 9., Brofenbrenner 2005a, s. 150). Makrosysteemillä tarkoitetaan johdonmukaisuuksia muodoissa tai sisällöissä, joita makrosysteemiä alemmilla systeemeillä on tai voi olla kulttuurin, alakulttuurin tasolla sisältäen erilaisia uskomussysteemejä ja ideologioita, jotka ovat näille kokonaisuuksille ominaisia (Brofenbrenner 1979, s. 27). Erilaisista

valtioista löytyy useita rakenteita, jotka ovat mikrosysteemien tasolla hyvin samankaltaisia ja samalla poikkeavat etnisten, uskonnollisten, sosioekonomisten ja muiden alakulttuurien kohdalla korostaen erilaisia uskomussysteemejä ja elämäntapoja, jotka säilyttävät jokaiselle ryhmälle ominaisia ekologisia ympäristöjä (Brofenbrenner 1979, s. 27). Kulttuurit ja alakulttuurit sisältävät yleisiä korkeimman järjestyksen makrostruktuureja, jotka ylittävät kaikki muut kulttuurin sisäiset rakenteet ja sosialisaaion kautta jatkavat käyttäytymisen ja ajattelun mallien välittämistä seuraaville sukupolville erilaisten instituutioiden, kuten työpaikkojen, koulun, kirkon ja muiden valtion rakenteiden kautta (Brofenbrenner 2005a, s. 150). Alempien systeemien voi siis ajatella suurilta määrin seuraavan makrosysteemin mukaista toivottua käytöstä tai ajattelua.

Perheen näkökulmasta makrosysteemi sisältää Pleckin (2007, s. 4) mukaan erilaisia säädöksiä ja ohjelmia sekä kulttuurisia ideologioita isien ja äitien rooleista. Suomalainen isyyden kulttuuri on yksi makrosysteemeistä, jonka tarkoitus on jatkaa tietynlaista odotusten mukaista isyyttä (ks. kuvio 1.). Isyyden makrosysteemiä määritellään Suomessa muun muassa lainsäädännön kautta, jonka tarkoitus on tukea ja jatkaa tietynlaisen isyyden toteutumista. Makrosysteemi pyrkii pitämään isän vastuullisena lapsensa kasvusta esimerkiksi elatusvelvollisuuden kautta. Elatuslaki (704/1975) määrittelee, minkälaisissa olosuhteissa vanhempi on velvollinen maksamaan toiselle vanhemmalle elatusapua ja pitämään huolen siitä, että lapsen kehitystason mukaiset henkiset ja aineelliset tarpeet täyttyy toisen vanhemman maksamien kustannusten avulla. Makrosysteemin osana toimiva elatuslaki pyrkii jatkamaan suomalaisen isyyden makrosysteemin mukaista ajatusta siitä, että vanhempi on tavalla tai toisella vastuussa lapsestaan. Jopa silloin, jos vanhempi ei olisi mukana muulla tavoin lapsen elämässä.

Kronosysteemi sisältää muutokset ihmisen ominaisuuksissa ja ympäristön ominaisuuksissa, joissa ihminen elää (Brofenbrenner 1994, s. 40). Tämän kaltaisia muutoksia voi olla esimerkiksi perheen rakenne, sosioekonominen status,

työllistyminen ja asumispaikka (Brofenbrenner 1994, s. 40). Kronosysteemin tarkoitus on lisätä ymmärrystä ympäristöstä, jota tarkasteltiin aikaisemmin vain kiinteänä itsenäisenä jatkuvana kokonaisuutena. (Brofenbrenner 2005a, s. 119). Kehitykselliset muutokset tapahtuvat elämän kokemusten ja erilaisten tapahtumien seurauksena ja niiden alkuperä on usein ulkoisessa ympäristössä tai ihmisen itsensä sisällä (Brofenbrenner 2005a, s. 120). Alkuperästä riippumatta ajan mukana tulevat tapahtumat muuttavat ympäristön ja henkilön välistä suhdetta, luoden samalla muutosta aloitukselle panevaa dynamiikkaa (Brofenbrenner 2005a, s. 119). Aika ei ole siis pysähtynyt ”näyttämön tausta” ihmisen kehitykselle vaan toimii omanlaisena ”näyttelijänä”, joka tuottaa jatkuvaa muutosta ja kehitystä ihmisen elämässä. Cabreran ja tutkijakollegoiden (2014, 341) mukaan avioerot ovat perheen kontekstissa yksi kronosysteemin vaikutuksista perheen ekologisessa systeemissä, ja ne näyttäytyvät lyhyellä aikavälillä tapahtuvana muutoksena. Pidemmän aikavälin vaikutukset näkyivät sosio-historiallisissa konteksteissa, kuten esimerkiksi naisten liittymisessä työvoimaan (Cabrera ym. 2014, 341).

Kuvio 1. Tulkinta isistä Ekologisessa Systemissä

Yllä olevan kuvion on tarkoitus avata tapaa, miten isä, isän erilaiset ympäristöt ja ulkoiset tekijät asettuvat eri systeemeihin Bronfenbrennerin ekologisten systeemien teoriassa. Isä on kuviossa erilaisten ekologisten systeemien keskellä (ks. kuvio 1.). Isän mikrosysteemissä ovat lapset, puoliso, työpaikka ja lähipiiri (ks. kuvio 1.). Mikrosysteemi on Bronfenbrennerin (1979, s. 23) määritelmän mukaan yksilön kokemus. Omassa tutkimuksessani se sisältää myös kaikki isän kokemukset. Mesosysteemi muodostuu aina, kun erilaisten ympäristöjen välille syntyy yhteyksiä tai ympäristöjen välillä on vuorovaikutusta (Bronfenbrenner 1979). Mesosysteemi kattaa siksi tutkimuksessani hyvin laajasti kaikki isän ympäristöt ja erilaiset suhteet isän ulkopuolisten tekijöiden kanssa (ks. kuvio 1.). Isälle eksosysteemejä ovat kaikki ympäristöt, jotka Bronfenbrennerin (1979) mukaan vaikuttavat isään, mutta isä ei itse pysty "astumaan sisään" ympäristöön. Isän eksosysteemejä ovat esimerkiksi lait, lakeja säättävät organisaatiot, erilaisten organisaatioiden toimintakulttuurit, säännöt ja

käytännöt (ks. kuvio 1.). Makrosysteemi sisältää kaikki kulttuurit, alakulttuurit, arvot ja esimerkiksi uskomukset (Brofenbrenner 1979). Isälle makrosysteemi näyttäytyy esimerkiksi erilaisina arvoina ja uskomuksina, jotka vaikuttavat isänä toimimiseen (ks. kuvio 1.). Kronosysteemi kattaa esimerkiksi sosio-historiallisen kontekstin, kehitykselliset muutokset ja ympäristön muutokset (Brofenbrenner 1994; Brofenbrenner 2005a, Cabrera ym., 2014). Isän kronosysteemissä näkyvät suuret muutokset, jotka koskevat sukupuolten keskeistä työnjakoa tai esimerkiksi tasa-arvoa, ja pienemmän mittakaavan muutoksia ovat esimerkiksi korona ja sen vaikutukset isänä toimiseen tai avioero (ks. kuvio 1.).

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET/-ONGELMAT

Lähestyn isyyttä omassa tutkimuksessani osana suurempaa ekologista kontekstia, joita tässä tutkielmassa edustavat isyyteen kohdistuvat odotukset sekä odotusten toteutumista edistävät tai estävät ulkoiset tekijät ja ulkoisten tekijöiden riittävyys odotusten mukaisen isyyden mahdollistamisessa. Tutkimuksen teoreettisena ja käytännöllisenä mallina toimii Brofenbrennerin ekologisen systeemin teoria. Keskityn tutkimuksessani isien kokemuksiin isyyttä koskeviin odotuksiin ja kokemuksiin ulkoisista tahoista, jotka mahdollistavat tai estävät odotusten mukaista isyyttä. Hyödynnän ekologisen systeemin teoriasta erityisesti ympäristöön ja yksilön kokemukseen keskittyviä ekologisen systeemin osia, joita ovat mikro-, meso-, ekso-, makro- ja kronosysteemit, joita hyödynsin myös kyselylomakkeen laatimisen pohjana. Brofenbrennerin (1979) teorian varhainen vaihe keskittyy erityisesti kehittyvän yksilön ympäristöön. Pysin kyselylomakkeen laatimisvaiheessa tunnistamaan isyydelle spesifejä ympäristöjä ja pyysin isiä kertomaan omista kokemuksistaan erilaisissa ympäristöissä.

Mikrotasolla isään kohdistuvat odotukset näyttäytyvät esimerkiksi kasvokkain puolison kanssa keskustellessa. Mesosysteemi kattaa kaikki odotukset, joita isä kokee erilaisten ulkoisten tekijöiden asettavan itselleen, jolloin odotukset tulevat isälle esiin vuorovaikutuksessa muiden mikrosysteemien tai muiden ekologisten systeemien kanssa. Kodin ja varhaiskasvatuksen tai esimerkiksi kodin ja työn vuorovaikutuksessa odotukset mahdollisesti näyttäytyvät eksosysteemissä tai makrosysteemissä erilaisissa isyyteen kohdistuvissa ideologioissa, asenteissa ja niitä asettavien organisaatioiden rakenteissa. Koettujen odotusten asettuessa ekologisten systeemien teorian tasoille havainnollistuu, millä tavoin odotusten mukaista isyyttä on isien kokemusten mukaan mahdollista toteuttaa..

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisena isät kokevat isyyteen liittyvät odotukset?
2. Miten isät kokevat ulkopuolisten tekijöiden (esimerkiksi neuvola, työpaikka, puoliso, varhaiskasvatus) mahdollistavan isien odotusten mukaisen isyyden toteutumista?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuskonteksti

Marsiglian, Royn ja Foxin (2005) tutkimuksen mukaan isyys on äitiydestä poiketen hyvin riippuvainen siitä kontekstista, missä se esiintyy, koska isyys on yleisesti vähemmän määriteltyä kuin äitiys. Oma tutkimukseni tutkii isänä toimivia henkilöitä suomalaisessa kontekstissa ja pyrkii käsitteellistämään isyyteen kohdistuvia odotuksia Brofenbrennerin ekologisen mallin avulla, samalla rakentaen uudenlaista "mallia" isyyteen kohdistuvien odotusten tutkimiseen. Tutkimuksessani on piirteitä fenomenologiasta, joka Smithin, Flowersin ja Larkinin (2022, s. 15) mukaan tarkoittaa filosofista lähestymistapaa kokemuksen tutkimukseen. Pattonin (2014, s. 181) mukaan fenomenologia pyrkii syvempään ymmärrykseen arkielämän kokemuksista hankkimalla sitä koskevaa tietoa ihmisiltä, joilla on ensikäden kokemusta tutkittavasta asiasta. Tutkimukseni pyrkii syventämään ymmärrystä isyyteen kohdistuvista odotuksista, joita isät kokevat arjen tilanteissa. Fenomenologian sisällä on useita eri suuntauksia, mutta kaikki tutkivat tavalla tai toisella, minkälainen ihmisen kokemus on, millä tavoin ne ovat meille merkityksellisiä ja minkä kokemusten pohjalle perustuu maailma, jossa elämme (Smith, Flowers, Larkin 2022, s. 15–16). Tässä tutkimuksessa fenomenologinen lähestymistapa ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys jakavat yhteisen ymmärryksen yksilön kokemuksen merkityksellisyydestä tutkimuskohteena. Brofenbrennerin (1979, s. 23) mukaan ei ole mahdollista kuvata yksilön kehityksen kannalta merkityksellisimpiä tapahtumia ja tapahtumien ulkoisia vaikutuksia vain objektiivisten fyysisten olosuhteiden kautta, koska merkittävimmät näkökulmat muodostuvat aina yksilön antaessa merkityksiä tapahtumille. Kokemus on oleellinen osa Brofenbrennerin (2005a, s. 120) teorian kronosysteemiä ja mikrosysteemiä (1979, s. 23).

5.2 Tutkimukseen osallistujat ja aineiston keruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol-lomakkeella, joka jaettiin Facebookin Aktiiviset isät-ryhmässä sekä 4som Discord-kanavalla. Lomaketutkimukselle Pertti Alasuutarin (2012) mukaan on tyypillistä, että havaintojen määrä jaetaan hallittavaan määrään jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa. Tutkimuksessani tämä tarkoitti kysymysten rajaamista siten, että kysymyksiin vastaaminen tuottaa vastauksia ja aineistoa, joka vastaa tutkimuskysymyksiini. Tutkimukseni edustaa laadullista lomaketutkimusta, joka Alasuutarin (2012) mukaan keskittyy, joko pelkistämään aineistosta tuotettuja havaintoja, keskittymään olennaiseen ja yhdistämään raakahavaintoja tai ratkaisemaan arvoitusta ymmärtävän selittämisen kautta viitaten aikaisempaan tutkimukseen ja teoreettisiin viitekehyksiin. Oma tutkimukseni pyrkii pelkistämään aineistosta tuotettuja havaintoja ja ratkaisemaan arvoitusta aikaisemman teorian valossa.

Kyselylomakkeessa oli kaksitoista avointa kysymystä (ks. liite 1). Kysymyksistä kolme oli vastaajien taustaa kartoittavia kysymyksiä. Ensimmäisessä kysyttiin vastaajien omaa ikää, toisessa vastaajien lapsen tai lasten ikää ja kolmannessa taustaa kartoittavassa kysymyksessä vastaajaa pyydettiin kuvaamaan lyhyesti omaa perhettään. Seitsemän kysymystä koski eri tahojen asettamia isyyteen liittyviä odotuksia. Nämä kysymykset liittyivät oleellisesti erilaisiin ympäristöihin, joissa isä vietti aikaa. Nämä kaikki ympäristöt ovat Brofenbrennerin (1979) mukaan isän mesosysteemejä, joka Cabreran ja tutkijakollegoiden (2014, s. 340) mukaan sisältää kaikki perheen kaikki mikrosysteemit ja suhteet. Varhaiskasvatukseen, neuvolaan, työpaikkaan ja esimerkiksi kouluun liittyvien kysymysten (3,4 ja 5) oli tarkoitus kerätä eniten tietoa isyyden eksosysteemeistä, joilla Brofenbrennerin (1979, s. 9) mukaan on suoria vaikutuksia yksilön elämään. Kysymyksissä pyrittiin selvittämään erilaisten ulkopuolisten tekijöiden (esimerkiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun) kanssa koettuja kokemuksia. Joidenkin ulkopuolisten tekijöiden ja ympäristöjen kanssa toimiminen oli riippuvaista vastaajan lapsen iästä. Näitä ovat esimerkiksi koulu, varhaiskasvatus tai neuvola. Lapsen iästä

riippumattomia ulkopuolisia tekijöitä ovat taas esimerkiksi isän lähipiiri, puoliso ja erilaiset median muodot(2, 3 ja 7). Kysymykset 9 ja 10 koskivat vastaajan kokemusta odotusten mukaista isyyttä mahdollistavista tai estävistä ulkoisista tekijöistä ja ulkoisten tekijöiden riittävydestä odotusten mukaisen isyyden toteuttamiseen.

Kyselylomakkeeseen oli mahdollista vastata 1.2.2023-28.2.2023 välisenä aikana ja vastauksia tuli yhteensä 41 kappaletta. Vastaajien määrän toivottu määrää oli noin 30 vastaajaa. Tämä määrä katsottiin todennäköisesti riittäväksi vastausmääräksi saturaation saavuttamiseen. Saturaation perusajatuksen mukaan tietyn pisteen jälkeen aineistosta ei nouse uusia asioita esiin aineistosta ja kerätty aineiston määrä mahdollistaa teoreettisen peruskuvion tai perusdynamikan löytämisen tutkittavasta asiasta (Tuomi ja Sarajärvi 2009, s. 87; Aaltio & Puusa 2020). Kyselylomakkeen aukaisi yhteensä 585 henkilöä, joista vastaamisen aloitti 143 henkilöä. Vastaamisen keskenjättäneitä henkilöitä oli siis yhteensä yli 71 prosenttia. Vastaajien keski-ikä oli 35-vuotta ja vastaajilla oli keskimäärin noin 2 lasta. Isien kuvailujen mukaan isien perheet koostuivat suurimmaksi osaksi lasten äidistä, lapsista ja vaihtelevasti erilaisista lemmikeistä. Kaksi tutkimukseeni vastannutta isää kertoivat heidän perheeseensä kuuluvan isän itsensä lisäksi lapset vuoroviikoin. Yksi isä vastasi hänen perheeseensä kuuluvan pelkästään lapset. Suuri osa vastaajista kuvasi Työnantaja/Oppilaitos/Muu- kohdassa työnantajaa, työpaikkaa tai töitä yleisesti. Yksi isä kertoi opiskelevansa ja yksi isä kertoi olevansa kuntouttavassa työtoiminnassa.

5.3 Aineiston analyysi

Krippendorff (2019, s. 384) mukaan sisällönanalyysiä on mahdollista lähestyä kolmesta eri lähtökohdasta, jotka ovat tekstilähtöinen-, ongelmalähtöinen- ja metodilähtöinen sisällönanalyysi. Oman tutkimukseni pääasiallinen lähtökohta on ongelmalähtöinen sisällönanalyysi, jota Krippendorff (2019, s. 384, 386) kuvaa

haluksi selvittää tietoa aikaisemmin tutkimattomasta ilmiöstä, tapahtumasta tai prosesseista, joihin tutkija uskoo löytävän ratkaisun aineiston avulla. Aineistolle esitetty ongelma näyttäytyy tutkimuskysymysten muodossa, ja ongelmaan etsitään ratkaisua teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Käytännössä sisällönanalyysi kattaa neljä vaihetta, joka alkavat tutkimuksen kohteen tarkentuessa ja sen jälkeen jatkuu tutkijan käydessä aineistoa läpi, jolloin tutkimusongelman ulkopuolinen aineisto jätetään tutkimuksesta pois ja tutkimusongelmaan kuuluva aineisto kootaan yhteen (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 94).

Analyysin vaiheet

Tutkimukseni analyysikeinona käytän yhdistelmää induktiivisesta ja abduktiivisesta laadullisesta analyysistä. Induktiivinen logiikka pyrkii muodostamaan yksittäisistä tapauksista yleistettäviä teorioita (Tuomi & Sarajärviä 2018, 76). Induktiivinen analyysi on Pattonin (2014, 786) määritelmän mukaan analyysiä, joka pyrkii luomaan uusia käsitteellistyksiä, selityksiä, tuloksia ja/tai teorioita tietystä laadullisen tutkimuksen datasta. Ensimmäisessä analyysivaiheessa pyrin löytämään aineistosta vastaajien kirjoituksissa toistuvia sisältöjä. Tämän jälkeen poistin aineiston, joka ei vastannut tutkimuskysymykseen ja siirryin seuraavaan vaiheeseen, joka Tuomen ja Sarajärven (2009, s. 94) mukaan on aineiston luokittelu. Seuraavaksi havainnollistan analyysin etenemistä aineistoesimerkkien avulla.

"Haluan vaimoni kanssa jakaa hoitovastuun ja kaiken muunkin mahdollisimman tasapuolisesti." Vastaja 18

"Kaikki jaetaan mahdollisimman paljon tasan: aika, vastuut, käynnit, sosiaaliset tapahtumat, yövalvomiset." Vastaja 8

Tulkintani mukaan puolison tai perheen asettamia odotuksia käsittelevissä vastauksissa korostui vanhemmuuden työtehtävien tasa-arvoinen

jakautuminen. Edelliset aineistoesimerkit muodostivat muiden samankaltaisten vastausten kanssa yläkategorian nimeltä odotukset kasvatusvastuun tasapuolisesta jakautumisesta ja tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Tämä yläkategoria on induktiivisen analyysin avulla syntynyt uusi käsitteellistys tai ymmärrys tutkimukseni datasta. Samanlaisen päättelyn avulla muodostin myös muut yläkategoriat.

Seuraavaksi analyysini pyrkii abduktiivisen logiikan kautta sovittamaan luokitellun aineiston ekologisen systeemin teorian mukaisesti eri systeemeille. Abduktiivinen logiikka ja abduktiivisen laadullisen analyysin päättelytapa sijaitsee deduktiivisen ja induktiivisen logiikan välimaastossa (Pattonin 2014, s. 81, s. 817–818). Kuvaamaani analyysimetodia kutsutaan myös teoriaohjaavaksi sisällönanalyysiksi, jossa analyysin logiikka perustuu usein abduktiiviselle päättelylle (Tuomi & Sarajarvi 2018, s. 77, s. 93). Teoriaohjaavan- ja teorialähtöisen sisällönanalyysin oleellinen ero perustuu siihen, poimiiko tutkija asioita ja ilmauksia aineistosta tietyn teorian mukaan vai lähestyykö tutkija aineistoa, aineiston omilla ehdoilla ja pakottaa sen sopivaksi tiettyyn teoriaan (Tuomi & Sarajarvi 2018, s. 94). Omasta analyysistäni teoriaohjaavan tekee se, että isyyttä on tutkittu suhteellisen vähän ekologisten systeemien teorian avulla ja usein tutkimus käsittelee isää osana perheen kokonaisuutta ja esimerkiksi isän roolia isän ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa (Swick & Reginald 2006., Cabrera ym., 2014). Tämän vuoksi lähestyn aineistoa ensin aineiston omilla ehdoilla ja sovitan aineiston sen jälkeen abduktiivisen logiikan avulla Brofenbrennerin (1979) ekologisten systeemien teoriaan. Hyödynnän teoriasta ympäristöä käsitteleviä osia, joita ovat mikro-, meso-, ekso-, makro- ja kronosysteemit.

Ekologisessa mallissa ympäristö nähdään laajana sisäkkäin järjestettyjen ja saman keskeisten rakenteiden järjestelmänä, jossa oleellisessa roolissa on ympäristöjen väliset yhteydet ja laajemmista kokonaisuuksista kantautuvat sisäiset vaikutukset (Brofenbrenner 1979, s. 22). Analyysin kannalta ympäristöjen

sisäkkäisyys, keskinäinen vuorovaikutus sekä laajempien kokonaisuuksien sisäiset vaikutukset tarkoittavat, että yhdessä vastauksessa voi mahdollisesti näkyä useampi ekologisen systeemin alasysteemeistä. Teoriaohjaavassa tutkimuksessa tyypillistä on, että tutkijan logiikkaa ohjaa valmiit mallit ja aineistolähtöisyys, joita yhdistelemällä luovasti, pakolla ja puolipakolla voi syntyä uutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, s. 77). Pyrin seuraavassa esimerkissä avaamaan mahdollisimman selkeästi ja läpinäkyvästi ja selkeästi ajatusprosessia, jossa sovitan isyyteen kohdistuvat odotukset Brofenbrennerin ekologisten systeemien teoriaan.

"Hoitaminen ja vastuut jaetaan tasan. Jos lapsi kipeä, niin katsotaan tilanteen mukaan kumpi jää kotiin töistä. Molemmilla mahdollisuus pitää hoitovapaata halutessaan."

Vastaaaja 29

Edellinen vastaus kuuluu induktiivisen analyysin perusteella yläkategoriaan kasvatusvastuun tasapuolinen jakautuminen ja tasa-arvoinen vanhemmuus. Analyysin toisessa vaiheessa pyrin sitomaan luokitellut ilmaukset teoriaohjaavan analyysin avulla Brofenbrennerin teoriaan. Analyysini perusteella yllä oleva esimerkki on mahdollista luokitella neljään eri alakategoriaan, joita ovat makro-, ekso-, meso- ja mikrosysteemin odotukset. Isään kohdistuu tulkintani mukaan odotuksia lapsen hoitamisen ja vastuiden tasaisesta jakautumisesta, jonka vuoksi tulkitseen odotuksien olevan peräisin makrosysteemistä. Makrosysteemi on kulttuurien, alakulttuurien ja laajempien sosiaalisten kontekstien pohjapiirustus (Brofenbrenner 1994, s. 40., Brofenbrenner 2005a, s. 150). Tutkimuksessani makrosysteemi kattaa erilaiset kulttuurit ja alakulttuurit, jotka vaikuttavat esimerkiksi vanhemmuuden ihanteisiin, ihmisten käsityksiin sukupuolirooleista ja sukupuolen vaikutuksesta vanhemmuuden tehtäviin.

Makrosysteemin arvot heijastuvat eksosysteemissä, jota omassa tutkimuksessani ja isyyden kontekstissa edustaa esimerkiksi vanhempainvapaata säättävä

lainsäädäntö. Lainsäädäntö voi mahdollistaa esimerkiksi vanhempainvapaiden muodossa molempien vanhempien osallistumisen vanhemmuuden työtehtäviin, luoden samalla mahdollisesti myös isään kohdistuvia odotuksia osallistumisesta. Palaan tarkemmin tulosten esittämisen jälkeen Palaan Pohdinta- luvussa 7.1 Brofenbrennerin teoriaan kytkien sitä löydöksiini. Vastausten sisältöjen kvatifiointilla olen pyrkinyt hahmottamaan sisältöjen painottumista koko aineistossa (ks. liite 2).

5.4 Eettiset ratkaisut

Tutkimukseen osallistujat olivat suomen kieltä osaavia isiä. Tutkijana olen samassa positiossa tutkittavien kanssa eli olen isä. Eerolan (2015, s.13) mukaan tämä on sosiaalisissa tieteissä hyvin tyypillistä, mutta silti seikka, jota ei tulisi ohittaa. Sisäpiiriin kuuluminen vaikuttaa kokonaisuutena tutkimusprosessiin (Eerola 2015, s.13). Isäksi tuleminen, isänä oleminen ja isyyden kokeminen omakohtaisesti oli minulle suurin syy isyystutkimuksen tekemiseen ja näin voi ajatella oman positioni vaikuttaneen merkittävästi tutkimusprosessiin jo ensi hetkestä, kun tutkimuksen kohde alkoi hahmottumaan minulle. Tutkimuksen kysymysten syntyyn on vaikuttanut omakohtaiset kokemukseni erilaisten isyyden arkeen kuuluvien ulkopuolisten tekijöiden (neuvola, työpaikka, puoliso) kanssa. Toisaalta, kiinnitin paljon huomioita, etten kysymyksillä johdattelisi tutkittavia vastaamaan kysymyksiin tavoin, jotka heijastavat omia kokemuksiani isyydestä. Eerolan (2015, s. 58-59) mukaan sisäpiirin jäsenyys suomalaisessa isyyden kulttuurissa antoi hänelle ymmärrystä ja oivalluksia miespuolisten vanhempien kohtaamiin elämäntilanteisiin, mutta toisaalta oman isyyden tuottavan ongelmia isyyteen liittyvissä tulkinnoissa. Muussa kuin isän asemassa toimiva tutkija todennäköisesti tulkitsisi asioita eri tavalla, kuin isän positiossa oleva tutkija (Eerola 2015, s. 59). Tämän vuoksi isän positiossa olevan isyyttä tutkivan henkilön tulee olla aina erittäin kriittinen ja tietoinen omasta tekemisestään tutkimusprosessin aikana, ettei hän päädy tulkitsemaan isien kokemuksia omien kokemuksiensa läpi (Eerola 2015, s.59).

Tutkimuksessani vastaajilta kerättiin hyvin vähän henkilötietoja ja muita taustatietoja, joiden perusteella tutkittavia olisi mahdollista tunnistaa. Vähäisen henkilötietojen keruun oli myös tarkoitus viestiä tutkimukseen osallistuville henkilöille anonymiteetin säilymisestä ja mahdollisuudesta kertoa luottamuksellisistakin asioista. Tutkimuksen ei ollut tarkoitus arvottaa osallistuvien isien valintoja, sosiaalista statusta tai isyyttä. Tutkimukseen osallistuvat henkilöt toimivat tavalla tai toisella lapsen tai lasten isänä. Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista, enkä tarjonnut osallistujille minkäänlaista palkintoa osallistumisesta. Webropolissa on mahdollista kerätä sähköpostiosoitteita vastaajilta. Itse en tutkimuksessa kerännyt vastaajien sähköposteja. Sähköpostien keräämisen tarkoituksena Vallin ja Perkkilän (2018) mukaan varmistaa, ettei sama vastaaja pysty vastaamaan lomakkeeseen useampaan kertaan. Sähköpostien kerääminen voi johtaa tilanteeseen, jossa ei ole mahdollista taata vastaajien anonymiteettiä, joka voi olla oleellinen tekijä tutkimuksen onnistumisessa (Valli & Perkkilä 2018). Omaan isyyteen liittyvistä kokemuksista kirjoittaminen saattoi olla osallistujille mahdollisesti haastavaa tai kivuliastakin varsinkin, jos vaikeista asioista ei ole mahdollista puhua täysin anonyymisti.

Onko tutkimusta hyödyllistä tehdä, jos siihen osallistuminen voi herättää osallistujissa epämiellyttäviä ajatuksia ja tuottaako tutkimus riittävästi lisäarvoa, jotta on mahdollista perustella ikävienkin ajatusten herättäminen vastaajassa aineiston keräämistarkoituksessa? Aaltion ja Puusan (2020) mukaan laadullinen tutkimus tuottaa ymmärrystä lisäävää, hyödyllistä ja osuvaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä, sen mekanismeista, rakenteista sekä ilmiöiden ja toimijoiden välisestä dynamiikasta sen sijaan, että sen tarkoitus olisi tuottaa yleistettävissä olevaa tietoa. Tutkimukseni tarkoitus oli lisätä ymmärrystä isyyden haasteista ja tehdä näkyväksi asioita, joita ei ole aikaisemmin tehty riittävästi näkyväksi. Puusan, Juutin ja Aaltion (2020) mukaan yksi hyvin tehdyn tutkimuksen ohjenuorista on se, että tutkimus pyrkii saamaan hyviä asioita aikaan tutkittavien elämässä.

Tutkimuksellani on mahdollisuus lisätä keskustelua, joka kiinnittää huomiota isyyteen kohdistuviin odotuksiin ja todellisuuteen tuoden samalla hyviä asioita ja riittävää lisäarvoa nykyaikaisen isän elämään.

Tutkittavien oli mahdollista tutustua tutkimuksen tietosuojailmoitukseen ja tietosuojatiedotteeseen ennen tutkimukseen osallistumista. Tutkimuksen aikana noudatettiin Hyvän tieteellisen käytännön- lähtökohtia (TENK) ja FAIR-periaatteita (Hong ym., 2020) niiltä osin, kun se oli oman tutkimukseni kannalta tarpeellista. Tutkimuksesta tehtiin aineistohallintasuunnitelma, joka hyväksyttiin. Alkuperäisestä aineistosta tehtiin litteroitu versio U-asemalle, jota käytin pääasiallisena työtiedostona. Tällä tavoin minun oli mahdollista palata alkuperäisen aineiston ääreen, jos epäilin jonkin aineiston osion tai asiayhteyden muuttuneen analyysin tai esimerkiksi henkilötietojen hävittämisen aikana. Taustatiedot isien työllistymistilanteesta, asumismuodosta tai muista seikoista eivät olleet oleellisia tutkimuksen kannalta, jos isät eivät itse avoimissa kysymyksissä tuoneet näitä asioita ilmi ja kokeneet asian ilmaisemista tärkeäksi. Tutkittavien vastauksissa ei esiintynyt asuinalueiden tai esimerkiksi neuvoloiden nimiä, joten näin ollen ei ollut tarvetta pseudonymisointiin. Tutkimuksen valmistumisen jälkeen poistin aineiston Webropolista ja tietokoneeltani. Tämän jälkeen käynnistin PowerShell ohjelman, jolla poistin tiedoston pysyvästi U-asemalta.

6 ODOTUKSET ISIEN KOKEMANA

6.1 Isien kokemat odotukset

6.1.1 Perheen, puolison ja lasten asettamat odotukset

Puolison ja perheen asettamat odotukset keskittyivät tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteiden mukaisiin odotuksiin. Toisaalta, osa vastaajista ei kokenut puolison asettavan odotuksia omalle isyydelleen.

"Pyrimme jakamaan vastuut tasapuolisesti vaimon kanssa. En koe, että minulle olisi asetettu odotuksia, vaan koen, että tämä on luonnollinen tapa toimia. Haluan luoda läheiset ja tiiviit suhteet lapsieni kanssa." Vastaja 32

Tasa-arvoinen vanhemmuuden toteuttaminen on vastaajan mukaan hänelle itselleen luonnollinen tapa toimia. Vastuun jakaminen tasapuolisesti ei ole vastaajan mukaan seurausta odotuksista vaan henkilökohtaisesta motivaatiosta, jota ajaa halu luoda tietynlainen suhde omiin lapsiin. Tutkimukseen osallistuneet isät kokivat puolison asettavan odotuksia tasa-arvoisen vanhemmuuden toteuttamisesta ja tasapuolisesta kasvatusvastuun jakautumisesta.

"Puoliso pyytännyt olemaan mukana jokapäiväisessä lasten arjessa tasavertaisena vanhempana" Vastaja 20

Osa vastaajista kertoi myös puolison asettamien odotusten olevan samansuuntaisia sen kanssa, miten isä itse haluaisi toteuttaa omaa isyyttään. Alla olevassa esimerkissä isä ilmaisi puolison asettavan hänelle odotuksia ja myös omaavan itse halun toimia puolison ja lasten odotusten mukaisesti. Perheen ja erilaisten yhteistyötahojen kanssa tapahtuva työskentely jakaantui vanhempien kesken sen perusteella, mikä oli perheen kannalta luonnollisin tapa toimia:

"Henkilökohtaiset, puolison, sekä lasten odotukset isyyttä kohtaan ovat keskenään linjassa. Puolisoni odottaa minun osallistuvan lapsia koskevien päätösten tekemiseen, ja minä puolestani haluan osallistua näihin prosesseihin...Olemme jakaneet puolisoni kanssa vastuuta neuvola-, lääkäri-, koulu-, päiväkotij- ja hammaslääkärikäynneistä tasaisesti ja sen mukaan mikä on ollut kulloinkin vaivattomin vaihtoehto." Vastaja 40

Vastajat kertoivat odotusten kohdistuvan isään perheen patriarkkana ja jonkinlaisena kurinpitäjänä. Isän odotettiin toimivan perheen hierarkiassa asemassa, jonka perusteella isä käyttäisi perheessä korkeinta päätäntävaltaa perheen asioissa ja käskyvaltaa muihin perheen henkilöihin. Isään kohdistuu näin traditionaalisia sukupuoliroolien mukaisia odotuksia.

"Käytännön tekemisen ulkopuolelta tunnistan, että minulta odotetaan turvallisuutta, auktoriteettia, rajojen asettamista." Vastaja 40

"Sen, että olen perheemme pää, vietän aikaa lasten kanssa ja hoidan "viralliset" asiat"
Vastaja 31

Traditionaalisia sukupuolirooleja mukailevat käsitykset ilmenivät vastauksissa, joissa isän odotettiin vastaavan perheen vanhempien lasten kasvatuksesta perheen äidin keskittyessä pienempien lasten kasvatukseen ja hoitoon. Seuraavan esimerkin mukaan tämän kaltaiset odotukset olivat kohdistuneet isään perheen lapsimäärän kasvaessa:

"Ennen, kun meillä oli vähemmän lapsia, hän odotti että "jaamme tasan" lapsen/vauvan hoitoon liittyviä askareita. 4. lapsen kohdalla hän on lakannut vaatimasta sitä, mutta odottaa minulta vastuun ottoa isompien lasten kasvatuksesta" Vastaja 2

Edellä mainitun järjestelyn syyt saattavat isillä liittyä vanhempien biologisiin ominaisuuksiin ja erityisesti äidin biologisten ominaisuuksien mahdollistamaan tapaan ruokkia lasta, kuten seuraavassa aineistoesimerkissä tulee ilmi:

"Toisen lapsen ollessa vielä hyvin kiinnittynyt äitiin (rintaruokinta) on isomman lapsen kanssa tekeminen ja hoitaminen enemmän isän vastuulla. Myös neuvola käynnit yms. Yritän hoitaa isomman lapsen kanssa vaikka käyn töissä. " Vastaaja 19

Isien kokemuksen mukaan puoliset odottivat myös isien olevan läsnä lasten arjessa ja tukena ja turvana tarvittaessa. Odotukset ilmenivät toiveina, jotka koskivat isän ja lapsen yhdessä viettämää aikaa, isän läsnäolon piirteitä ja isän aktiviteetteja lapsen kanssa ollessa.

"Pitää olla läsnä lapsen arjessa niin fyysisesti kuin henkisesti. Kotona ollessa ei istuta puhelimella, kun ollaan lapsen kanssa. "Vastaaja 3

Osa koetuista odotuksista koski myös isän työtä ja esimerkiksi sitä, millä tavoin isä työ sai vaikuttaa perheen yhteiseen aikaan. Koetuissa odotuksissa ilmaistiin myös minkälaiset kriteerit tulee täytyä, jotta töiden tekemistä oli mahdollista jatkaa perheen yhteisellä ajalla:

"Tiukennusta työaikoihin, eli esim. 16.30 - 20.00 perheaikaa josta ei lipsuta ellei maailma kaadu päälle" Vastaaja 36

Puolison taholta koetut odotukset koskivat myös erilaisiin moniammatillisiin yhteistyökuvioihin osallistumista, joita aineistossa edusti erityisesti neuvolayhteistyö.

"Toiveissa on että olisin aina mukana neuvolassa (kuten olen ollutkin) ja osallistun perhekerhoon joka kokoontuu aina muutaman viikon välein." Vastaaja 17

Ainoastaan kaksi isää viittasi lasten asettamiin odotuksiin. Seuraavissa esimerkeissä isät kertoivat toimivan mielellään lasten asettamien odotusten mukaisesti:

"Lasten odotuksista en niin tiedä, joskus (usein) olen tyhmä isi kun asetan , ja sen otan kohteliaisuutena. " Vastaja 39

"...puolisoni sekä lapset odottavat minun viettävän heidän kanssaan aikaa, ja minä haluan viettää heidän kanssaan aikaa." Vastaja 40

Isien kokemat odotukset myötäilivät traditionaalisia sukupuolirooleja ja tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaisia odotuksia. Puolison asettamat odotukset liittyivät myös isän ja lapsen välisen suhteen laatuun isän ja siihen, mikä oli isältä tässä suhteessa sopivaa käytöstä. Isät saattoivat myös kokea heidän isyytensä olevan vapaa puolison asettamista odotuksista. Isät kertoivat myös omalla toiminnallaan täyttävän heille asetetut odotukset, jonka vuoksi he eivät kokeneet puolisoiden asettavan heidän isyydelleen odotuksia.

6.1.2 Lähipiirin asettamat odotukset

Suurin osa vastaajista ei kokenut lähipiirin asettavan odotuksia omalle isyydelleen ja/tai ei kokenut lähipiirin asettamia odotuksia merkittävänä isyyden toteutumiseksi.

"Ei ole asettanut odotuksia tai tuonut niitä esille. Lähipiirin odotuksilla ole merkitystä mielestäni." Vastaja 3

Osa vastaajista koki lähipiirin asettavien odotuksia vanhemmuuden jakamiselle, josta heijastui tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanne.

"Minun oletetaan myös hoitavan lapsia ja ottavan vastuuta heistä." Vastaja 29

Vastaajien vanhemmat asettivat isille heidän kokemusten mukaan odotuksia ohjeiden muodossa, joilla pyrittiin ohjaamaan vastaajia "hyvään" isyyteen.

"Ole hyvä isä." Ei muita odotuksia lähipiiriltä." Vastaja 11

Omien vanhempien esimerkki asetti myös osalle vastaajista odotuksia toimia samalla tavalla, kuin omat vanhemmat olivat toimineet. Alla olevassa esimerkissä isä kertoo oman isän luoneen vastaajalle odotuksia omakohtaisen isyyden toteuttamisesta. Koetut odotukset liittyivät tasa-arvoisen vanhemmuuden toteuttamiseen.

" Oma perhe ei ole asettanut mielestäni juurikaan odotuksia. Perheessäni toki isä ollut pitkään hoitovapailla yms., joten tietty perusajatus tasaisesta jakautumisesta tullut sitä kautta." Vastaaja 13

Isät kokivat, että omat vanhemmat olivat asettaneet odotuksia vastaajien ajankäyttöä kohtaan. Vastaajien vanhemmat olivat maallanneet kuvaa vanhemmuudesta ja isyydestä ajanjaksona, jolloin isällä ei ole aikaa itselleen.

"Kyllä. Oma elämä pitäisi unohtaa kun lapsi tulee taloon." Vastaaja 16

"Äidilläni tuntuu olevan käsitys, että en voisi tehdä mitään omia juttujani vaan pelkästään palkkatyö ja lapset." Vastaaja 37

Lähipiirin isyyteen kohdistamat odotukset liittyivät myös lasten kasvattamista koskeviin tavoitteisiin. Vanhempien toteuttaman kasvatuksen tulisi isien kokemusten mukaan johtaa lasten käytökseen, joka olisi hiljaista ja vanhempia ihmisiä kunnioittavaa. Isovanhempien ja vanhempien välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta kuvattiin kuitenkin kunnioittavaksi.

"Puolison suku odottaa kuria ja ylenpalttista kunnioitusta vanhempia ihmisiä kohtaan. Lapsista ei saa kuulua ääniä. Kuitenkin ihan hyvin tullaan toimeen ja kunnioitetaan toisiamme." Vastaaja 39

Seuraava isä kuvasi isovanhemmilta saatavan avun olevan vähäistä ja samankaltaisen tilanteen jakavien ystävien luovan odotuksia isyydestä ajoittain erittäin raskaana tukiverkoston puutteiden vuoksi:

" Lähipiiri: realistisia kuvauksia siitä, että lasten kanssa on välillä todella raskasta kun ei ole verkostoa. Kaveripiirini on siis Helsinkiin muuttaneita opiskelijakavereita, kukaan ei ole pk-seudulta kotoisin ja olemme käytännössä kaikki lastemme kanssa yksin. Isovanhemmilta saa harvoin apua, eli itse on jouduttu pärjäämään." Vastaja 36

Lähipiirin asettamista odotuksista suurin osa koettiin tulevan lasten isovanhemmilta. Lähipiirin odotuksissa korostui tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanne, traditionaaliset sukupuoliroolit, kasvatustavoitteet, joihin kuului esimerkiksi vanhempien ihmisten kunnioittaminen ja lasten hiljaisuus. Odotuksissa korostui myös hyvä isyys, jonka sisältöä isät eivät kommentoineet tarkemmin.

6.1.3 Työnantajan, oppilaitoksen tai muiden vastaavien tahojen asettamat odotukset

Suuri osa vastaajista kuvasi työnantajan ymmärtävän vanhemmuuden ja isyyden vaatimuksia. Vastajat kuvasivat työnantajan kannustavan ja tukevan heitä vanhemmuuden tehtävissä. Seuraavan esimerkin mukaan työnantajan koettiin arvostavan isää, koska työnantaja arvosti lapsia.

"Ei ole ollut odotuksia, mutta selkeää arvostusta tunnen työnantajan puolelta, koska lapsia arvostetaan tosi paljon " Vastaja 5

Työnantajan koettiin olevan joustava perheen ja neuvolan yhteistyön suhteen. Vanhemmuus ei kuitenkaan saanut olla syy työtuntien täyttymättömyyteen.

"Työntaja ja työyhteisö pyrkii mahdollistamaan juuri neuvolakäynnit yms menot. Toki työaika pitää korvata mutta jos pystyy töiltäni niin asia on ok työnantajalle. Enemmän olen kokenut saavani tukea kuin että joku ei onnistuisi" Vastaja 19

Osa isistä kuvasi työnantajan ymmärtävän, että vanhemmuuden tehtävät olivat isälle työtehtäviä tärkeämpiä ja työnantajaan joustavan tarvittaessa. Työnantajan kuvattiin myös mahdollistavan isänä toimimista.

"Työnantaja (valtio) ymmärrystä, tukea ja mahdollisuutta toimia. Käytännössä työnantaja on joustanut kaikissa olosuhteissa ja ymmärtänyt täysin vanhemmuuden edelle laittamisen." Vastaja 21

Työnantaja oli asettanut odotuksia isälle esimerkiksi kannustamalla perhevapaiden käyttöön, mikä heijastaa tasa-arvoisen vanhemmuuden ihannetta. Tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanne heijastui työpaikan eli organisaation käytäntöihin, jotka näyttäytyivät isälle työnantajan kanssa käydyssä vuorovaikutuksessa.

"Kannustetaan esim. Perhevapaisiin." Vastaja 34

Isä koki kuntouttavan työtoiminnan ymmärtävän perheen olevan vastaajalle tärkeämpi, kuin kuntoutusta järjestävän tahon työtoiminta. Seuraavassa esimerkissä isä pohtii tulevan opiskelupaikan suhtautumista vanhemmuuden vastuisiin:

"Olen ollut lapsen syntymästä saakka kotona. 3pvänä viikossa kuntouttava työtoiminta. Hyvin ovat ottaneet että lapsi tärkeämpi kuin työ tai työtoiminta. Opiskeleen olen hakenut niin silloin näkee paremmin miten suhtaudutaan esim. Lapsen sairastumiseen jne." Vastaja 33

Työnantajat saattoivat korostaa traditionaalista vanhemmuuden työnjakoa perheen ja kodin asioissa, jonka mukaan isä käy töissä ja äiti hoitaa lapsia.

"Työnantaja odottaa, että vaimo hoitaa lapsia jos he sairastavat" Vastaja 31

"nykyinen pieni < 10 hlö työnantaja : toimari suhtautuu nihkeästi lapsen hoitamiseen kotona ja on sitä mieltä, että puolison pitäisi hoitaa aina." Vastaja 36

Traditionaalisia sukupuolirooleja ja vanhemmuuden sukupuoleen perustuvaa työnjakoa odottava työnantaja voi asettaa isyydelle odotuksia erilaisten asenteiden, toimintakulttuurien ja käytäntöjen muodossa. Edellisissä esimerkeissä ja seuraavassa esimerkissä isät kokivat työnantajien odottavan, että lasten äiti jää hoitamaan lapsia lasten ollessa sairaana. Nämä odotukset näyttäytyvät isälle työnantajan tai esimerkiksi muun työyhteisön ja isän välisessä vuorovaikutuksessa.

"Työpaikalla on nähtävissä "hiljaista vähättelyä" henkilöitä kohtaan jotka hoitavat kotona sairastavaa lasta tjsp" Vastaja 26

Isien kokemusten mukaan traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia saattoi asettaa erityisesti työntekijää vanhempi keskijohto.

"Vaikka on itsestään selvää, että nyky-yhteiskunnassa äidit ja isät ovat samalla viivalla, tai ainakin pitäisi olla, niin huomaa siitä huolimatta erityisesti iäkkäämmän keskijohdon suhtautuvan asiaan siten, että äidin pitäisi olla oletusarvoisesti se henkilö, joka hoitaa esimerkiksi sairasta lasta." Vastaja 40

Työnantajan suhtautuminen isyyteen oli myös vaikuttanut vastaajien isyysvapaiden käyttöön, ja vastaajat olivat joutuneet perustelemaan työnantajalle isyysvapaiden pitämisen syitä.

"En ole uskaltanut vielä ehdottaa isyysvapaitteni pitoa." Vastaja 36

"Työnantajan oli hankala ymmärtää, että pidän isyysvapaan ja asiasta käytiin aika kärkeä keskustelu" Vastaja 37

Isät kuvasivat myös työnantajan odottavan heidän pystyvän tekemään töitä, kun he olivat sairaan lapsen kanssa kotona.

"Että voin / pitää tehdä töitä kotona jos lapsi on kipeänä." Vastaaja 14

Seuraavassa esimerkissä isä kuvasi kokemuksiaan korona-ajan tuomista vaikutuksista tämän käytännön lisääntymiseen:

"Olen saanut hoitaa lapsia tarvittaessa kotona, enkä ole kokenut että olisi painostettu suuntaan tai toiseen. Toki korona-ajan alettua töiden tekeminen etänä kotona lapsen ollessa kipeänä on lisääntynyt." Vastaaja 7

Isien vastaukset antavat suurimmaksi osaksi hyvin myönteisen kuvan suomalaisesta työnantajasta isyyttä tukevana, ymmärtäväisenä, joustavana ja kannustavana tahona. Saman aikaisesti on kuitenkin havaittavissa täysin erilainen työnantaja, joka asettaa isyydelle täysin erilaisia odotuksia. Nämä odotukset perustuvat tiukkoihin sukupuolirooleihin ja ajatukseen vanhemmuuden tehtävien jakautumisesta sukupuolen perusteella. Osa vastaajien isyyteen kohdistuvista odotuksista vaikutti perustuvan tasa-arvoiseen vanhemmuuden ihanteeseen. Tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaiset odotukset näyttäytyivät esimerkiksi työnantajan osallistuvaan isyyteen kohdistamana tukena ja perhevapaisiin kannustamisena. Traditionaalisten sukupuoliroolien mukaiset odotukset taas esimerkiksi olettivat perheen äidin jäävän hoitamaan kotiin lasta tämän ollessa kipeä.

6.1.4 Neuvolan asettamat odotukset

Neuvolaa kuvattiin aineistossa isää hyvin huomioivana yhteistyötahona, mutta toisaalta myös isän roolia ja mielipiteitä väheksyvänä yhteistyötahona. Vastaajat kuvasivat neuvolan työntekijöiden keskustelevan perheen äidille enemmän kuin isälle.

"Neurolassa ei ole rooleja kommentoitu. Siellä toki yleensä puhutaan enemmän äidille mikä ei ole minulle ongelma" Vastaja 24

Isät saattoivat kokea neuvolantyöntekijöiden väheksyvän isän roolia ja osuutta vanhemmuudessa. Vastajien kokemusten mukaan isää ei kohdeltu varteenotettavana yhteistyökumppanina perheen ja neuvolan välisessä yhteistyössä.

"Isän roolia väheksytään, tai oletetaan että äiti hoitaa kaiken lastenhoitoon liittyvän."
Vastaja 30

Isät usein kokivat olevansa tervetulleita neuvolaan. Kodin ja neuvolan yhteistyössä isät kokivat kuitenkin jääneensä täysin ulkopuoliseksi neuvolan tarjoamasta vanhemmuuden tuesta, tuen keskittyessä äidin jaksamiseen.

"Olen kokenut olevani tervetullut neuvolaan, mutta olen pannut merkille, että käynneillä ei ole kiinnitetty sitäkään vähää huomiota isän jaksamiseen. Ei olla siis missään vaiheessa kysytty, miten isällä menee. Äidin osalta asiaa on tiedusteltu, mutta äidinkin kohdalla on painotettu fyysistä palautumista synnytyksestä yms. Muuten neuvolassa on suhtauduttu pelkästään positiivisesti isän läsnäoloon ja mielipiteisiin." Vastaja 32

Suuri osa vastaajista koki, että neuvolakäynneillä isä oli huomioitu ja isyyttä oli tuettu neuvolakäyntien aikana. Näiden vastausten perusteella isyyteen kohdistuvat odotukset olettivat isän osallistuvan lapsensa arkeen ja pyrkivän tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteeseen omalla toiminnallaan.

"Neuvolakäynneillä olen kokenut ilmapiirin olevan molempia vanhempia arvostava. Neurolassa molempia vanhempia kuullaan" Vastaja 41

Osa vastaajista oli käynyt lapsen kanssa yksin neuvolassa. Tämä oli herättänyt myönteistä ihmettelyä neuvolantyöntekijöissä. Työntekijöiden ihmettely

kuvastaa, ettei tämän kaltainen menettely ole todennäköisesti juuri näiden työntekijöiden kohdalla tavanomainen tapa toimia perheen ja neuvolan välisessä yhteistyössä. Useimmiten saatetaan odottaa äidin tulevan yksin lapsen kanssa neuvolaan tai molempien vanhempien tulevan neuvolaan lapsen kanssa.

"Ovat olleet yllättyneitä, kun isä tulee yksin neuvolaan." Vastaja 21

Yksin neuvolassa asioiva isä edustaa tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaista vanhemmuutta, jossa vanhemmuuden työtehtävät, kuten esimerkiksi neuvolassa asiointi ei ole riippuvainen vanhemman sukupuolesta. Neuvolatyöntekijän tasa-arvoisen vanhemmuuden positiivinen ihmettely voi pitää sisällään ajatuksen, ettei tavanomainen isä pyri tasa-arvoiseen vanhemmuuteen ja tule esimerkiksi yksin oman lapsensa kanssa neuvolaan. Tasa-arvoiseen vanhemmuuteen pyrkivän isän toiminta poikkeaa totutusta tai normaalina pidetystä ja aiheuttaa siksi ihmettelyä. Seuraavassa esimerkissä isä kuvaa, miten neuvolan työntekijä oli kehunut vastaajaa aktiivisesta osallistumisesta lastensa elämään. Isän kokemuksen mukaan neuvolan työntekijän puheessa mahdollisesti heijastui kuva isyyden normista, jossa isä ei ole aktiivinen osallistuja lastensa elämässä. Kokemuksessa esiin tulevat neuvolan työntekijän isyydelle asettamat odotukset edustavat traditionaalisia sukupuolirooleja, jotka edustavat tasa-arvoisesta vanhemmuudesta poikkeavaa ja jopa sen vastaista ajattelua.

"Neuvolassa osallistumistani lasten elämään on toisinaan jopa ihmetelty. Tämä on mielestäni huvoittavaa. Sanoisin, että neuvola instituutiona suhtautuu vanhemmuuteen edelleen hieman konservatiivisesti. Mielestäni hyöää tarkoittavat kehu - "Olet kyllä todella paljon lastesi kanssa ja heistä kiinnostunut" - kätkevät sisäänsä ummehtuneita asenteita. Ei nykypäivänä kenenkään pitäisi ihmetellä sitä, jos vanhemmat pyrkivät jakamaan lasten kasvatustoiminnan tasaisesti. Olipahan kyse vauvasta tai vanhemmasta lapsesta." Vastaja 40

Neuvolan asettamien odotusten koettiin odottavan isän olevan mukana neuvolakäynneillä. Neuvolatyöntekijä oli isän mukaan olettanut vanhempien eronneen, kun isä ei ollut enää totuttuun tapaan mukana neuvolakäynneillä.

"Ovat olleet yllättyneitä, kun isä tulee yksin neuvolaan. Ensimmäisen lapsen kohdalla luulivat, että meille vanhemmille oli tullut ero, kun äiti tuli ensimmäisten kertojen jälkeen yksin neuvolaan. Tilanne oli vain se, että olin palannut työelämään. Poikkeavasta tilanteesta johtuen olin esikoisen syntymän jälkeen yli kuukauden kotona." Vastaja 21

Isän kokemuksen mukaan neuvolan odotukset liittyivät siihen, että vanhempien oletetaan olevan tasa-arvoisesti tietoisia lapsen asioista, sekä olevan yhtä arvokkaita neuvolan ja kodin välillä tapahtuvan yhteistyön kannalta. Tämän kaltaisissa odotuksissa näyttäytyy tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanne, joka ohjaa käytäntöjen ja toimintakulttuurin muodossa neuvolan ja isän yhteistyötä. Odotukset konkretisoituvat isälle neuvolan työntekijöiden ja isän välisessä vuorovaikutuksessa.

"Toivoneet lähinnä että isät kävisivät yhtä aktiivisesti neuvolassa, jotta heidänkin kanssaan voitaisiin jutella." Vastaja 38

Vastajien kokemissa neuvolan asettamissa odotuksissa oli huomattavia eroja. Neuvolan nähtiin asettavan odotuksia, jotka odottivat vanhempien noudattavan tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaista työjakoa vanhemmuuden tehtävissä ja isän olevan mukana neuvolakäynneillä äidin kanssa tasa-arvoisena vanhempana. Samalla osa vastajista ilmaisi kokevansa neuvolan ja kodin yhteistyön tapahtuvan suurimmaksi osaksi äidin ja neuvolatyöntekijöiden välillä, vaikka he olisivat itse läsnä neuvolakäynneillä. Vastajat myös ilmaisivat kokevansa väheksyntää isän roolia kohtaan ja odotuksia, joiden mukaan isät eivät olleet mukana lasten hoidossa. Suuri osa neuvolan asettamista odotuksista koettiin sellaisiksi odotuksiksi, jotka liittyivät traditionaalisten sukupuoliroolien

ja vanhemmuuden työnjaollisten käytäntöjen jatkamiseen. Toisaalta, isät myös kokivat, ettei neuvola asettanut heidän isyydelleen odotuksia.

6.1.5 Varhaiskasvatuksen ja koulun asettamat odotukset

Varhaiskasvatuksen tai koulun asettamia odotuksia isät ilmaisivat hyvin vähän. Osa isistä mainitsi oman lapsen olevan vielä niin nuori, ettei heillä ollut vielä kokemusta varhaiskasvatuksesta tai koulusta. Alla olevassa esimerkissä isä kertoo, ettei varhaiskasvatuksen henkilökunta ollut asettanut hänen isyydelleen odotuksia. Isä koki syvällisempien keskustelujen puuttuvan vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä.

”Varhaiskasvatuksessa ei ole luotu painetta ja enemmänkin haaste on vaihtuva henkilöstö jolloin henkilökunnalla menee kaikki focus arjen pyörittämiseen ja yksilölliset kohtaamiset ja syvempi keskustelu lapsen asioista jää hyvin vähälle” Vastaaja 19

Isän kokemusten mukaan varhaiskasvatuksen asettamissa odotuksissa vanhemmat nähdään varhaiskasvatuksen kulttuurissa tasa-arvoisina, mikä vastaa nykyaikaista ihannetta tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Tasa-arvoisuus näyttäytyy isälle varhaiskasvatusta tarjoavan organisaation käytännöissä, toimintakulttuurissa ja työntekijöiden kanssa käydyssä vuorovaikutuksessa. Yhden isän mukaan varhaiskasvatuksen ja perheen yhteistyössä tasa-arvoisen vanhemmuuden modernit ihanteet näyttävät voimakkaammin, kuin neuvolan ja perheen välisessä yhteistyössä.

”Neuvolaan verrattuna, päiväkodissa tunnutaan olevan hieman enemmän ajan hermoilla. Toki käytännön syistä johtuen vaimoni kommunikoi minua enemmän päiväkodin kanssa. Mutta esimerkiksi lasten asioista puhuttaessa olen kokenut, että meitä kohdellaan tasavertaisina, eikä lasta koskevia kysymyksiä osoiteta selkeästi kummallekaan erikseen.” Vastaaja 40

Varhaiskasvatuksen koettiin luovan isille odotuksia tasa-arvoisten vanhemmuuden ihanteiden noudattamisessa:

"Varhaiskasvatuksen henkilökunta on odottanut minun olevan tasavertainen vanhempi puolisoni kanssa." Vastaja 23

Alla olevassa esimerkissä isä koki odotusten koskevan isän tietoa lapsen asioista. Tiedon oletettiin olevan tasavertainen lasten äidin kanssa:

"Minun odotetaan tietävän lapseni asioista yhtä hyvin kuin puolisoni." Vastaja 29

Varhaiskasvatuksen asettamat odotukset liittyivät usein isien kokemuksissa osallistumiseen varhaiskasvatuksen ja kodin välisessä yhteistyössä. Isän odotettiin olevan mukana Vasu-keskusteluissa. Vasu-keskustelut ovat vanhempien ja varhaiskasvatuksen välillä tapahtuvaa yhteistyötä, joissa vanhemmille annetaan lain velvoittama mahdollisuus osallistua lapsen varhaiskasvatuksen arviointiin ja esimerkiksi suunnitteluun (Varhaiskasvatuslaki 20 § & 23 §).

"Luultavasti isän odotetaan osallistuvan esim. Vasukeskusteluihin mutta ei muita odotuksia ole." Vastaja 4

Koulussa olevan lapsen isä koki odotusten liittyvän isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen ala- ja yläasteelle sijoittuvan opiskelun aikana:

"Koulusta on painotettu että lapsen tukena on hyvä olla koko peruskouluopiskelun ajan."

Varhaiskasvatuksen isyydelle asettamissa odotuksissa korostui erityisesti tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanne. Isien odotettiin olevan tasavertaisia vanhempia äitien kanssa ja vanhemmuuden työtehtävien jakautuvan tasaisesti

vanhempien välillä. Koulusta tulevat odotukset koskivat isän ja lapsen välistä suhdetta.

6.1.6 Sosiaalisen- tai muun median asettamat odotukset

Osa vastanneista isistä ei kokenut sosiaalisen median tai muun median asettavan isyydelle odotuksia tai he eivät käyttäneet sosiaalista mediaa, jolloin odotuksia oli vaikea tunnistaa tai nimetä. Sosiaalisen- tai muun median koettiin kuvaavan elämää haitallisesti ja ei- todenmukaiseksi.

”Sosiaalinen- sekä perinteinen media yleisesti ottaen antaa vääristyneen ja vahingollisen elämästä. Elämme suoritusyhteiskunnassa ja jos median sisältöön suhtautuu liian vakavasti, voi monilla elämän osa-alueilla tulla vastaan pettymyksiä. En itse käytä sosiaalista mediaa, koska minulla ei ole siihen aikaa.” Vastaja 40

Medioiden nähtiin kuvaavan isää traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisesti, äidin ollessa pääasiallinen vanhempi. Median koettiin kuvaavan tasa-arvoista vanhemmuutta positiivisen ihmettelyn kohteena ja traditionaalisten sukupuoliroolien mukaista vanhemmuutta vanhemmuuden normina. Traditionaalisia sukupuolirooleja noudattava vanhemmuuden ihanne pitää sisällään ajatuksen vanhemmuuden työnjaon perustumisesta vanhempien sukupuolille. Tämän kaltaiset ajatukset isyydestä mahdollisesti näkyvät mediassa kulttuurin arvoissa ja asenteissa ja saattavat luoda isyydelle erilaisissa medioissa kuvatun vanhemmuuden mukaisia odotuksia.

”Toki vanhat sukupuoliroolit edelleen näkyvät medioissa. Edelleen isän rooli lapsen hoitamisessa/kasvattamisessa on hieman toissijainen ja jos on tasapuolisesti osallistuva isä, tulee se monille yllätyksenä.” Vastaja 17

Isät kuvasivat medioiden odottavan isyydeltä normaalista arjesta poikkeavaa touhuamista tai hienojen asioiden järjestämistä lapsille

"Ehkä sellaista, että isän pitäisi aina olla järjestämässä "laatu-aikaa" eli jotain tosi hienoja juttuja lapsille. Eli ei normiarkea vaan sellasta karnevalistista hupimeininkiä" Vastaja 2

Isän tehtäväksi koettiin arjesta poikkeavan toiminnan järjestäminen, sillä aikaa, kun lasten äiti oli vastuussa lapsen tunteiden säätelyn tuesta, lapsen tukemisesta, arjen askareista eli esimerkiksi ruoanlaitosta ja siivoamisesta.

"Sen vähän mitä näitä seuraan, isyys kuvataan usein lasten kanssa touhuamiseksi, vähemmän arjeksi, johon sisältyy normaalit askareet. Ehkä nämä tällaiset, kuten ruoanlaitto ja siivous, ovat kuvastossa toistaiseksi enemmän vielä äidin roolilla, vaikka muutosta onkin paljon tapahtunut sitten oman nuoruuden. Samoin tunteiden sanoittaminen ja lasten tukeminen ovat vielä hiukan enemmän äidin roolin puolella mediassa." Vastaja 2

Edellisessä esimerkissä isä huomautti sukupuoliroolien värittämän kuvaston muuttuneen. Isän kokemuksen mukaan esimerkiksi medioissa vanhemmuuden työnjakoon liittyvä kuvaus on muuttunut, vaikka sukupuolirooleihin perustuvaa työnjaon kuvaamista oli edelleen havaittavissa. Erilaisten medioiden koettiin myös kuvaavan isyyttä hyvin kielteisesti ja luovan odotuksia, joiden mukaan isät eivät osaa kasvattaa lapsia ja tarvitsevat vanhemmuudessaan äitien ohjausta.

"Että isät ovat pöljiä, eivätkö osaa kasvattaa lasta, eikä heitä saa jättää yksin lapsen kanssa." Vastaja 27

"Mediassa isät käsitetään aina poissaolevina mieslapsina joita äiti joutuu ohjaamaan. Äideillä yleensä on aina oma tapansa toimia ja isän tapa on aina väärä" Vastaja 34

Seuraavassa esimerkissä isä kertoo, miten hänen kokemuksensa mukaan medioissa keskitytään äidin tarpeisiin ja tahtoon. Isien oikeuksiin taas kiinnitetään isän mukaan vähemmän huomiota.

"Nykyään isien oikeuksiin kiinnitetään hieman paremmin huomiota, mutta ei edelleenkään tarpeeksi. Yleinen ajatus tuntuu olevan, että vain äidin tahdolla ja tarpeilla on väliä" Vastaaja 36

Erilaisissa medioissa isää kuvattiin Vastaaja 24 mukaan vanhempana, joka ei ollut kotona. Isän kuvaaminen kodin ulkopuolella toimivana vanhempana noudattaa traditionaalisten sukupuoliroolien mukaista ajatusta isän tehtävistä.

"Mediassa isyys jää vähän jopa varjoon. Isä tekee usein kaikkea muuta kuin on kotona. Isyyden asema kaipaa vielä vähän lisää nostatusta." Vastaaja 24

Traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisen isyyden kuvaamisen lisäksi sosiaalinen- ja muu median koettiin myös isyyttä positiivisesti kuvaavana. Isien pitämien hoitovapaiden ja koti-isyyden nähtiin olevan enemmän keskustelun aiheena, kuin aikaisemmin.

"Mediassa suhtaudutaan nykyään positiivisemmin isän hoitovapaisiin ja tasapuolisempaan hoitovastuuseen." Vastaaja 10

"On ilahduttavaa että isän roolista puhutaan enemmän ja enemmän. Myös isyysvapaat alkavat olemaan normi tai koti-isäksi jääminen. Toki puhetta hyvä jatkaa" Vastaaja 18

Isät myös itse puhuivat isyysvapaista enemmän sosiaalisessa mediassa. Isyysvapaista puhuvien henkilöiden positio työelämässä koettiin vahvistavan myös omaa halua puhua omista vapaista tulevaisuudessa.

"Iloitsen siitä, että LinkedIn:ssä isät kertovat aiempaa enemmän isyysvapaista ja että pitäjiä on ihan direktöör tasolla. Antaa uskoa siihen, että itekin kertoo omat halut vapaiden pidosta." Vastaaja 35

Tutkittavien mukaan erilaisissa medioissa käyty keskustelu isien ja muiden toimesta viestii tasa-arvoisesta vanhemmuudesta, joka luo isyydelle odotuksia.

Median positiivinen suhtautuminen kannustaa vanhempia toimiin, jotka ovat tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaisia. Vastaajat kuvaavat isyyttä koskevaa puhetta ja suhtautumista isyyteen suhteessa aikaisempaan isyyttä koskevaan puheeseen ja suhtautumiseen. Ei tasa-arvoisena vanhempana toimivan isän hoitovapaisiin ei suhtauduttu yhtä positiivisesti, kuin aikaisemmin. Erilaisten medioiden nähtiin myös asettavan isälle tasa-arvoista vanhemmuuden ihanteita noudattavia odotuksia ja myös odotuksia, joiden perusteella isien oletettiin osallistuvan lastensa arkeen.

"Oma sosiaalisen median ympäristö on melko "nykyaikainen", ja tuntuu, että isän osallistuvaa vanhemmuutta ja tasa-arvoista työnjakoa korostetaan (tai ainakaan muut eivät kirjoita!)" Vastaja 12

Isyyteen kohdistuvat odotukset korostivat eri tavoin tasa-arvoisen vanhemmuuden ihannetta ja isän toimintaa ihanteen toteuttajana. Isät kokivat medioiden kuvaavan isiä vanhemmuuden taidoiltaan äitiä heikompana ja asettavan sitä kautta isyyteen odotuksia. Isyyteen kohdistuvat odotukset nojautuivat myös traditionaalisiin sukupuolirooleihin ja sukupuolittuneeseen vanhemmuuden työnjakoon.

6.1.7 Muiden tahojen asettamat odotukset

Muualta tulevat odotukset liittyivät isien kokemusten mukaan uskontoon, uuteen puolisoon ja valtion asettamiin odotuksiin. Valtion koettiin asettavan isyydelle odotuksia lainsäädännön muodossa. Lainsäädännön alaiset vanhempain vapaat luovat mahdollisesti odotuksia vanhemmuuden työtehtävien tasaisemmalle jakautumiselle ja tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen toteutumiselle. Lakien ja säädösten tarkoitus on helpottaa vanhemmuuden tehtävien tasa-arvoista jakautumista ja siten myös tasa-arvoista vanhemmuutta. Isyysvapaita koskevien lakien ei katsottu kuitenkaan palvelevan parhaalla mahdollisella tavalla yksilöiden vapauksia ja lakeihin toivottiin joustoa.

"Valtio asettaa odotukset isyydelle lainsäädännön muodossa. Joiltain osin lainsäädäntö on ajastaan jäljessä. Lisäksi, hyöää tarkoittava laki (esimerkiksi velvoite jakaa nykyistä tasaisemmin vanhemmanvapaat) saattaa yksilötasolla tuoda elämään tarpeettomia haasteita. Makrotasolla toimiva lainsäädäntö saattaa ärsyttää, jos vanhemmat haluaisivat jakaa vapaat parhaaksi katsomallaan tavalla. Yksilönvapauden pitäisi olla perustana säädösten modernisoinnissa." Vastaja 40

Myös seuraavassa esimerkissä isä koki vanhempainvapaata koskevissa laeissa olevan parantamisen varaa, jotta ne huomioisivat paremmin perheiden yksilöllisiä tilanteita:

"Esimerkiksi vanhempainvapaan (omalla kohdallani vielä isyysovapaa) muodossa valtio kohdistaa nähdäkseni odotuksia isyyttä kohtaan. Tässä voisi olla syytä miettiä erilaisia joustoja, jolloin perheissä vallitsevat yksilölliset tilanteet tulisivat paremmin huomioituiksi." Vastaja 41

Seuraavassa esimerkissä oman uskonnon asettaman isyyden esimerkin koettiin ohjaavan isää ja toimivan isälle esimerkkinä oman isyyden toteuttamisessa ja arvioinnissa:

"Uskon Jumalaan, ja koska Jeesus kutsui Jumalaa isäksi, uskoni vaikuttaa paljon siihen, millainen isä haluan olla. Haluan olla lapsilleni armollinen ja lempeä sekä oikeudenmukainen. Tahdon olla heille aina läsnä, ja vaikka olenkin heille auktoriteetti, en hallitse tyrannina vaan nöyryydellä ja hyvällä esimerkillä. Uskoni asettamat odotukset ovat vaikuttanut isyyteeni kaikista eniten ja positiivisimmin, koska Jumalan sana toimii ikään kuin varmana peilinä johon peilaamalla voin tarkistaa, missä olen menossa." Vastaja 2

Isä avasi suhdettaan uskonnon asettaman ihanneisyyden tavoitteisiin ja oman uskonnon asettamia tavoitteita käytettiin peilikuvana oman isyyden

toteutumiselle. Ihanneisä vaikuttaa olevan abstrakti ja jossain määrin saavuttamaton ihanne, johon pyrkiminen motivoi isää yrittämään enemmän.

Muiden tahojen asettamissa odotuksissa vaikutti isien kokemusten mukaan korostuvan kulttuurien asettamat odotukset isyydelle, kuten uskonto, valtio ja ihanneisyys. Odotuksia koettiin valtion taholta lainsäädännön muodossa, jonka tarkoitus on edistää tasa-arvoisen vanhemmuuden ihannetta ja vanhemmuuden työtehtävien tasaisempaa jakautumista. Isät kertoivat myös itse asettavan omalle isyydelleen odotuksia ja koettujen odotusten olevan uuden puolison tai työyhteisön asettamia.

6.2 Ulkoisten tekijöiden vaikutukset odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen

6.2.1 Ulkoiset tekijät tukemassa odotusten mukaista isyyttä

Osa vastaajista kuvasi ulkoisten tekijöiden vaikuttaneen isänä toimimiseen myönteisellä tavalla, mutta he eivät erotelleet, mutta he eivät välttämättä erotelleet mitä nämä ulkoiset tekijät olivat. Kutsun näitä ulkopuolisten tekijöiden positiivisia vaikutuksia yleisiksi myönteisiksi vaikutuksiksi.

”Olen kiitollinen siitä, että omaa rooliani ei ole koskaan kyseenalaistettu tai vähätelty.”
Vastaaja 7

Isä ei vastauksensa mukaan ollut kokenut isyyteen kohdistuvaa vähättelyä tai kyseenalaistamista, jonka seurauksena isä kokee itsensä onnekkaksi. Seuraavassa esimerkissä isä ilmaisi kokevansa tulevan hyvin vastaanotetuksi isänä paikasta riippumatta:

”Joka paikassa minut on isänä otettu hyvin huomioon. Olen toisaalta saanut myös kehuja ja arvostusta helpommin kuin puolisoni lasten hoitoon liittyvissä asioissa.” Vastaaja 29

Ulkoisten tekijöiden myönteiset vaikutukset näyttäytyivät isälle arvostuksena, ja isä koki saavansa enemmän kehuja ja arvostusta omasta työpanoksestaan, kuin lasten äiti. Puolisolla oli merkittävä asema siinä, että isät pystyivät toteuttamaan odotusten mukaista isyyttä. Tasa-arvoisen vanhemmuuden jakautumista kuvattiin omaa vanhemmuuteen liittyvää itsetuntoa kohottavana tekijänä.

”Lapsen äidin kanssa hoidon jakautuminen tasaisesti on ollut tärkeä tekijä. Tämä on tuonut varmuutta isyyteen, kun on voinut toimia alusta lähtien tasapuolisesti mukana.”

Vastaja 41

Seuraavassa esimerkissä isä ilmaisi puolison antavan hänelle enemmän päätösvaltaa perheen asioista ja tukevan isää henkilönä, joka käyttää perheessä korkeinta päätäntävaltaa.

”Vaimo tukee minua perheenpäänä” Vastaja 31

Isän kohtelu ”perheen päänä” vaikuttaa noudattavan traditionaalisten sukupuoliroolien mukaista ajattelua vanhemmuuden tehtävien jakautumisesta sukupuolen perusteella. Tiukkoihin sukupuolirooleihin perustuva vanhemmuuden työnjako mahdollisesti tukee isää odotusten mukaisen isyyden toteuttamisessa. Isät usein kuvasivat lähipiiriä isyyttä tukevana ulkoisena tekijänä. Isät kertoivat varsinkin ystävien kautta saavan vertaistukea, jonka kautta omaa isyyttä pystyi muovaamaan odotusten mukaisesti.

”Ystävien kanssa käydyt vertaiskeskustelut ovat olleet erittäin hyödyllisiä oman isyyden rakentumiseen.” Vastaja 2

Isät kokivat isovanhempien ja ystävien roolin merkittäväksi pohtiessaan ulkoisten tekijöiden riittävyttä odotusten mukaisen isyyden toteuttamisessa lapsiarjessa, johon ajallisten resurssien puute toi haasteita.

"Kyllä koen. Ajan puute kaiken yhteen sovittamiseksi arjessa on suurin haaste. Isovanhempien ja ystävien apu lastenhoidossa tai muussa on ollut tärkeää." Vastaaaja 14

Lapsen äidistä eronnut ja äidin kanssa yhteishuoltajuuden jakava isä koki isovanhempien luovan isälle "omaa aikaa" myös sellaisina viikkoina, jolloin hän oli yksin vastuussa lapsista.

"Lapsen isovanhempien tuki on mahdollistanut myös itselle omaa aikaa mitä ei kauhesti löydy lapsiviikolla" Vastaaaja 8

Seuraavassa esimerkissä isä korosti myös muiden isänä toimivien henkilöiden jakamien kokemusten ja vertaistuen merkitystä. Jaetut kokemukset ja vertaistuki näyttäytyi isälle ulkopuolisena tekijänä, joka auttoi isää toimimaan isyydessään odotusten mukaisella tavalla.

"...toisten isien kokemukset ovat auttaneet haastavissa tilanteissa." Vastaaaja 14

Lähipiirin koettiin tukevan isyyttä myös annetun esimerkin muodossa, joka oli isälle toiminut oman isyytensä rakentamisen pohjana.

"Myös omien vanhempieni tasavertainen osallistuminen omaan kasvatukseeni on varmasti antanut hyvän mallin omalle vanhemmuudelleni." Vastaaaja 18

Edellisessä esimerkissä isä kuvaa kokemuksiaan omien vanhempien toiminnasta. Omien vanhempien toteuttama tasavertainen vanhemmuus oli isän kokemuksen mukaan myöhemmin auttanut isää itseään toimimaan myös tasavertaisena vanhempana. Seuraava isä koki omien vanhempien toiminnan toimineen hyvänä perustana oman isyyden rakentamiselle, johon hän oli tehnyt omia muokkauksia:

"Lapsuuden kasvatusta auttanut ja siihen omia muutoksia tehnyt." Vastaja 27

Iso osa vastaajista kuvasi työnantajan edistävän odotusten mukaisen isyyden toteutumista. Seuraavassa esimerkissä isä kuvasi perhe-elämään sopivien työaikojen tukevan odotusten mukaisen isyyden toteutumista:

"Työpaikassani on myös perhe-elämään sopivat työajat." Vastaja 4

Työnantajan koettiin ymmärtävän isää perhe-elämän ja työaikojen yhteensovittamisessa ja auttavan omalla toiminnallaan perheen ja työn yhteensovittamista.

"Olen myös ollut onnekas, että työpaikkani on ollut joustava ja ymmärtäväinen työaikojen ja lasten menojen suhteen." Vastaja 3

Seuraavan vastaajan mukaan erityisesti teknologia alan- työnantajat suhtautuvat myönteisesti tilanteisiin, joita seuraa perhe-elämän ja työn yhteensovittamisesta:

"Teknologiapuolen työnantajat nykyään suhtautuvat myönteisemmin lapsen vaikutukseen myös isän työaikaan ja työmahdollisuuksiin liittyen eikä karsasteta niin helposti jos esim. isä jää hoitamaan kipeää lasta kotiin." Vastaja 11

Työnantajan kuvattiin suhtautuvan positiivisemmin tapauksiin, joissa isä jää hoitamaan sairasta lasta kotiin. Työnantajan kuvattiin myös kannustavan isää olemaan kotona lapsen syntymisen jälkeen.

"Työnantajan tuki ollut tärkeä. Pomo oikeastaan käski että kun vauva sitten syntyy niin hän ei halua nähdä minua ensimmäisiin viikkoihin toimistolla vaan vaikka kantaa minut takaisin kotia jos naamaani näytän." Vastaja 17

Työnantaja koettiin suurimmaksi osaksi isyyttä tukevana ja tasa-arvoista vanhemmuuden ihannetta kannattavana ulkoisena tekijänä, joka teki vastaajille

mahdolliseksi odotusten mukaisen isyyden toteutumisen. Isät pohtivat myös ulkoisten tekijöiden riittävyttä odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen. Seuraavassa esimerkissä isä kertoi varsinkin työntäjän tuen vaikuttavan myönteisesti ulkoisten tekijöiden riittävyteen:

"Pääosin kyllä. Erityisesti työnantajan positiivinen suhtautuminen on mahdollistanut riittävän ajan ottamisen lapsen hoitoon." Vastaja 22

Seuraavassa esimerkissä isä koki ulkoiset tekijät kohdallaan riittäväksi ja tiedosti myös oman roolinsa työpaikan ja kodin välillä. Isyys koettiin asiana, joka ei saanut vaikuttaa isän tehokkuuteen työntekijänä. Isyyteen kohdistuvan ja riittäväksi koetun tuen koettiin olevainen riippuvainen isän omasta kyvystä tuottaa, jotain arvokasta yhteiskunnalle ja työnantajalle.

"Ulkoiset tekijät mahdollistavat kyllä isyyden toteutumisen haluamallani tavalla. Toisaalta nyt pohdiskellessani asioita samalla kun täytän tätä kyselyä, huomaan että hyöinä isänä oleminen ei saa johtaa siihen, että pärjää huonommin jollain toisella elämän osa-alueella. Tällä viittaa erityisesti työelämään, jossa odotukset ovat samat riippumatta siitä onko henkilöllä lapsia tai kuinka monta niitä on. Sanoisin, että yhteiskunta (varsinkin työelämä) tukee kyllä isyyttä, kunhan se ei vaikuta esimerkiksi tuottavuuteen tai tehokkuuteen." Vastaja 40

Vastajat kuvasivat hyvin niukasti varhaiskasvatusta, neuvolaa, koulua, sosiaalista- tai muuta mediaa ulkoisena tekijänä, jolla olisi ollut positiivinen vaikutus odotusten mukaisen isyyden mahdollistamisessa. Koulua vastaajat eivät maininneet lainkaan ja varhaiskasvatusta kuvattiin vain seuraavassa vastauksessa.

"Neuvolasta ja päiväkodista saatu hyviä neuvoja miten toimia." Vastaja 6

Osa isistä koki ulkoiset tekijät riittäväksi, jotta heillä oli mahdollisuus toteuttaa omaa isyyttä odotusten mukaisella tavalla. Isät kuvasivat varsinkin omaa lähipiiriään ja työnantajia ulkoisina tekijöinä, jotka vaikuttivat myönteisesti odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen, sekä kokemukseen ulkoisten tekijöiden riittävydestä. Työnantajia kuvattiin myönteisesti vanhemmuuden vastuisiin ja lapsiin suhtautuvina, mikä helpotti odotusten mukaista isyyden toteutumista odotusten mukaisesti esimerkiksi tukemalla isää työn ja kodin yhteensovittamiseen liittyvissä aikatauluhaasteissa. Isät mainitsivat myös Parempi Avioliitto ry:n ja esimerkiksi erilaisten elokuvien ja sarjojen tukevan odotusten mukaisen isyyden toteutumista erilaisten esimerkkien ja mallien muodossa.

6.2.2 Ulkoiset tekijät estämässä odotusten mukaista isyyttä

Isät ilmaisivat suhteellisen niukasti odotusten mukaista isyyttä estäviä ulkoisia tekijöitä. Odotusten mukaista isyyttä estävät tekijät liittyivät vastaajien mukaan kokemukseen tuen puutteesta. Vastaajat kokivat jääneensä täysin ilman ulkopuolisten tahojen tukea.

”Ei ole oikein mistään ulkopuoliselta taholta tullut kyselyä, että tarvitseeko isyyden tukea.” Vastaaja 28

Yksi isä kuvasi tuen olleen erityisen puutteellista isäksi tulovaiheessa. Seuraavassa esimerkissä isä ilmaisi siirtymän herättäneen epäilyä omista kyvyistä:

”Itseasiassa en saanut mitään apua pelolle ja epävarmuudelle isäksi tulemisessa. Nehän jyllää pahiten ensi kertaa isäksi tullessa” Vastaaja 33

Seuraavassa esimerkissä isä ilmaisi juuri neuvolan isyyden tuen olleen puutteellista:

"Neuvola: ei juuri tukea isyydelle. valtaosa esim. oppaista ja lehtisistä, joita voi ottaa mukaansa, on äideille suunnattuja" Vastaaja 36

Isän mukaan isyyteen kohdistuvan tuen puute oli havaittavissa esimerkiksi neuvolan tarjoamassa kirjallisuudessa, joka oli suunnattu suurimmaksi osaksi äideille. Yhden isän mukaan ulkoisten tekijöiden tuen puute oli johtanut pärjäämis/selviytymismentaliteetin kehittymiseen, joka vaikutti negatiivisesti myös tuen pyytämiseen.

"Toisaalta minulla ja meillä turvaverkot tai mahdolliset lastenhoitoavut ovat olleet melko vähäisiä lähipiirin ja suvun osalta. Oman taustan ja tämän tilanteen johdosta toisaalta olen itse myös pärjäämis/selviytymis-mentaliteetilla varustettu, joka ei aina ole paras tapa suhtautua asioihin, eikä aina edes tule mieleen kysyä apua." Vastaaja 7

Lapsen isovanhempien nähtiin myös estävän odotusten mukaisen isyyden toteutumista. Omien vanhempien koettiin asettavan vastaajille odotuksia ilman, että omat vanhemmat tarjosivat vastaajille toivottua tukea.

"Vanhemmat: negatiivinen vaikutus. Heillä on omat hiljaiset odotuksensa lasten hoitamisesta joita he tuovat tiedostamattaan esille. Välillä jos saa hoitoapua joutuu kaitsemaan vanhempiansa, eli "vapautusta" vastuusta ei oikein saa." Vastaaja 36

Puolisoa saatettiin mainita myös odotusten mukaista isyyttä estävänä ulkoisena tekijänä. Yksittäisessä maininnassa puolison koettiin estävän isyyden toteutumista puolison vaatimusten kautta.

"Vaimon vaatimukset ovat olleet kielteisesti vaikuttavia" Vastaaja 2

Myös työ asetti ehtoja isyyden toteutumiselle. Seuraavassa esimerkissä isä kuvasi kokemustaan vuorotyön tuottamista haasteista ja siitä, miten isä oli itse

muuttanut omaa työtilannettaan pystyäkseen olemaan lasten elämässä enemmän läsnä:

"Vuorotyö on aiheuttanut eniten vaikeuksia, nyt olen työvapaalla osittain sen takia että voin olla lapsen hoidossa enemmän mukana." Vastaja 8

Ulkoisten tekijöiden riittävyttä pohtiessa isät kuvasivat usein työtä yhtenä ulkoisena tekijänä, joka vaikutti kielteisesti kokemukseen ulkoisten tekijöiden riittävydestä odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen. Työtä kuvattiin esimerkiksi esteenä isyyden toteutumiselle ja esteenä lapsen ja isän yhteisen ajan määrälle ja ihannetilanteen toteuttamiselle.

"Työ on ainoa asia, joka on rajoittanut sitä, miten toimin isänä. Ihannetilanteessa voisinkin olla kotona nuoremman lapsen kanssa äidin ohella, mutta ymmärrettävästi tämä ei ole mahdollista." Vastaja 29

Töiden kuvattiin myös rajoittavan isän osallistumista kodin hoidollisiin tehtäviin sekä aikaa, jota isän olisi mahdollista käyttää isän omana aikana.

"Töissä ollessani koin, että minulla ei ole tarpeeksi aikaa lapsen ja kodin hoitoon eikä minulle itselleni." Vastaja 7

Perheen ja työn välistä tasapainoa rikkoi myös työajalla tapahtuvat yhteistyötapaamiset neuvolan kanssa. Tämä aiheutti tilanteita, joissa isän omaa vapaa-aikaa piti käyttää työn tekoon.

No työt tulee kuitenkin tehdä ja kun kaikki neuvolat tms on työajalla joutuu aikapaljon tasapainoilemaan perhe- ja työajan välillä. Viikonloppuisin päiväunien aikaan joutuu monasti tekemään hommia "rästistä" pois. Vastaja 16

Vastaja 27 ilmaisi myös riippuvuutta töiden tarjoamasta taloudellisesta turvasta. Isä olisi halunnut jäädä pidemmäksi aikaa kotiin. Kotiin jäämisen

aiheuttama taloudellisen turvan rikkoutuminen sai kuitenkin isän pohtimaan ratkaisun mahdollisuutta:

"Lasten kanssa olisi ollut mukavampi olla pidempään kotona pois työelämästä, mutta rahallisesti se ei välttämättä ole mahdollista." Vastaja 27

Lasten kasvatusta ohjaavat sukupuoliroolit tuottivat haasteita odotusten mukaisen vanhemmuuden toteutumisessa.

"Jossain määrin omat ajatukseni ajautuvat konfliktiin ympäristön kanssa erityisesti koskien pojan kasvatusta. Edelleen myös omassa ikäluokassani "pojat ovat poikia"-mentaliteetti hallitsee sosiaalisia tilanteita. Pyrin itse kasvattamaan lapsistani järkeviä ja muut huomioivia ihmisiä. Toisinaan tämä johtaa siihen, että poikani jää hieman ulkopuoliseksi, koska hän pyrkii elämään siihen tapaan miten häntä kasvatamme. Poikien maailmaan ei kuulu vielä nykypäivänäkään empatia ja muiden huomionti tai herkkyys samalla tavalla kuin tyttöjen. Ristiriita syntyy siitä, kun oma lapsi pyrkii mukautumaan joukkoon, jossa selkeästi toimitaan vastoin kodin kasvatuseroja. Toisinaan olemme vaimoni kanssa rohkaisseet lastamme puuttuvan vähemmän hänen havainnoimiini epäkohtiin, jotta hän pysyisi paremmin porukan mukana." Vastaja 40

Edellisessä esimerkissä isä kertoi häneen kohdistuvien odotusten oletettavan lasten kasvattamista tavalla, joka ei rajaisi lapsen tunteita tai toimintaa lapsen sukukupuolen perusteella. Isän omia kasvatustavoitteita seuraavan sukupuolirooleja rikkovan kasvatuseron nähtiin tuottavan perheen lapselle ulkopuolisuutta. Ristiriita johti vanhempien keskinäiseen pohdintaan, jonka seurauksena vanhemmat olivat valmiita tekemään kompromissin omista kasvatustavoitteistaan, jotta heidän lapsensa olisi helpompi sopeutua. Isä joutui luopumaan omista tasa-arvoisen sukupuolikäsityksen mukaisista kasvatustavoitteista.

Ulkoisten tekijöiden kielteisissä vaikutuksissa korostui tuen puuttumiseen liittyvät kokemukset ja kokemukset erilaisista ristiriidoista toisistaan

poikkeavissa ympäristöissä. Osa vastaajista kertoi, ettei ulkopuoliset tekijät tukeneet riittäväällä tavalla odotusten mukaista isyyttä. Vastaajat eivät tarkentaneet kuitenkaan vastauksissaan millä tavalla he toivoisivat omaan tilanteeseen muutosta tai millä tavoin ulkoiset tekijät ovat riittämättömiä tai estävät odotusten mukaisen isyyden toteutumista.

7 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus saada tietoa isyyteen kohdistuvista odotuksista ja siitä, miten odotukset näyttäytyvät isien kokemina. Tavoitteena oli myös saada selville, miten isät kokevat ulkopuolisten tekijöiden, kuten esimerkiksi lähipiirin, neuvolan tai varhaiskasvatuksen mahdollistavan odotusten mukaisen isyyden toteutumista.

7.1 Tulokset Brofenbrennerin ekologisten systeemien teorian valossa

Tutkimuksessani puoliso ja perhe asettivat kyselyyn vastanneiden isien kokemusten mukaan odotuksia, jotka olivat tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteiden mukaisia, isän ja lapsen suhdetta koskevia sekä traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia. Lähipiiri asetti isille odotuksia, joissa korostui traditionaalisten sukupuoliroolien mukaiset odotukset, tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaiset odotukset, kasvatustavoitteet ja hyvä isyys. Työnantajan, neuvolan tai muun vastaavan tahon suunnasta koetuissa odotuksissa taas korostui erityisesti sekä tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaiset odotukset että traditionaalisten sukupuoliroolien mukaiset odotukset. Isien kokemusten mukaan varhaiskasvatuksen odotuksissa korostui tasa-arvoisen vanhemmuuden mukaiset odotukset. Sosiaalisen- ja muun median suunnalta koettiin odotuksia, joista oli tulkittavissa traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia sekä tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen suuntaisia odotuksia. Myös valtion koettiin asettavan tasa-arvoisen vanhemmuuden ihannetta seuraavia odotuksia.

Isät kokivat odotusten mukaista isyyttä mahdollistavaksi erityisesti oman lähipiirin, puolison ja työnantajan. Odotusten mukaista isyyttä estävät ulkoiset tekijät liittyivät kokemuksiin tuen puutteesta ja erilaisista ristiriidoista

ympäristön kanssa, joita edusti esimerkiksi omien vanhempien ja ympäristön kanssa ristiriidassa olevat kasvatustavoitteet.

Isyys on Moringin (2013, s. 68) mukaan lähtökohtaisesti äidin kanssa jaettua vanhemmuutta, jota ei voi toteuttaa ilman äiteyttä. Tutkimukseni tulosten mukaan vanhemmuuden jakautumiseen liittyvästä ajattelusta oli huomattavissa kaksi erillistä ”koulukuntaa”: joko tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteiden tai traditionaalisia sukupuolirooleja seuraavien ihanteiden mukaisesti. Ekologisten systeemien teorian näkökulmasta tasa-arvoista vanhemmuuden ihannetta voi tarkastella kulttuurisen ryhmän arvona tai kulttuurille ominaisena sosiaalisen instituution ideologiana. Kulttuurisen ryhmän jäsenille on tyypillistä, että ryhmän jäsenet jakavat ryhmän arvot ja uskomukset (ks. Cabreran ym. 2014). Kulttuuri, kulttuurin arvot ja kulttuurille ominaiset sosiaalisten instituutioiden ideologiat ovat osa makrosysteemiä (Brofenbrenner 1979). Oletuksena on, että jokainen ihminen kuuluu johonkin tai useampaan makrosysteemin kulttuuriseen ryhmään ja jakaa ryhmän arvot. Tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaiset odotukset edustavat kulttuurin arvoja, jotka ovat tutkimukseni kontekstissa osa ekologisten systeemien makrosysteemiä ja kuuluvat makrosysteemin odotukset-kategoriaan.

Tutkimuksessa esiintyneet traditionaaliset sukupuoliroolien mukaiset odotukset edustavat ekologisten systeemien näkökulmasta myös kulttuurisen ryhmän arvoa ja sosiaalisen instituution ideologiaa, joka on ristiriidassa tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteiden kanssa. Traditionaalisten sukupuoliroolien suuntaisia odotuksia vastaajien isyydelle asettivat neuvola, työnantajat, lähipiiri, puoliset ja erilaiset median muodot. Varhaiskasvatus ei isien kokemusten mukaan asettanut lainkaan traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia. Tässä tutkimuksessa nykyaikainen isyys nähdään suhteessa isyyden sosio-historialliseen kontekstiin ja isyyden historiaan. Vuoren (2004, s. 30) mukaan isyyttä koskevat yhteiskunnalliset keskustelut ovat yhteydessä historiaan ja sen vuoksi ne muodostavat keskenään limittäisiä ja päällekkäisiä

toisiaan kommentoivia ajattelutapoja. Erilaiset isyydet eivät ole siis erillisiä vaan aina suhteessa toisiin isyyksiin ja erilaiset isyydet käyvät keskustelua toistensa kanssa. 1800-luvulla naisten ja miesten erilaisuuden nähtiin perustuvan vahvalle fysiologis-psykologis-teologiselle teoreettiselle perustalle, jonka mukaan miehet ja naiset olivat toistensa vastakohtia (Häggman 1994, s. 186–187). Traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia on mahdollista tarkastella jäänteinä isyyden kasvutarinasta, sen historiasta ja ajasta, jolloin vanhemman sukupuoli oli riittävä perustelu erilaisille työtehtäville, ja ne kuuluvat tutkimukseni kontekstissa kronosysteemin odotukset-kategoriaan (ks. Brofenbrenner 1994).

Tutkielmani aineistossa esiintyi vastauksia, joiden mukaan isän pitäisi olla ”perheen pää”. Tulkitsin isän kokemuksen ja hänelle asetettujen odotusten kuuluvan kronosysteemin odotukset alakategoriaan, koska isän pitäminen perheen asioista päättävänä vanhempana voi mahdollisesti johtaa juurensa historiaan. Isät kokivat heidän isyyteensä kohdistuvan myös ”hyvän isyyden” ihanteen mukaisia odotuksia lähipiiriin, uskonnon ja vastaajien omien isyysihanteiden asettamana. Hyvää isyyttä voi lähestyä Perälä-Littusen (2004, s. 16) mainitseman hyvän vanhemmuuden näkökulmasta velvoitteiden, normien ja odotusten kokoelmana, joka asetetaan vanhempana toimivalle henkilölle. Isyyteen kohdistuvia normeja, odotuksia, ihanteita ja velvoitteita voi ajatella osana kulttuuria ja ekologisten systeemin teorian näkökulmasta osana kulttuuriin sidoksissa olevaa makrosysteemiä. Isien kokemat odotukset liittyivät myös isän ja lapsen suhteeseen ja isän erilaisiin tapoihin olla vuorovaikutuksessa oman lapsensa kanssa, joista oli tulkittavissa myös ”hyvän” isyyden mukaisia odotuksia. Nämä odotukset koskivat isän mikrosysteemiä sekä isän ja lapsen välillä muodostunutta mesosysteemiä (ks. Brofenbrenner 1979, s. 26). Isään kohdistuvat odotukset ilmenevät aina vuorovaikutuksessa toisen ympäristön tai systeemin kanssa, ellei isä koe isyyteen kohdistuvien odotuksien syntyvän hänen omassa mielessään, täysin ilman minkäänlaista ympäristön vuorovaikutusta. Lopuksi isä kokee aina odotukset mikrosysteemissään, joka Brofenbrennerin

(1979, 23) määritelmän mukaan on yksilön kokema. Isät kertoivat odotusten mukaista isyyttä mahdollistavien tekijöiden olevan suurimmaksi osaksi ulkoisia tekijöitä, joiden kanssa he olivat itse kasvokkain välittömässä vuorovaikutuksessa heidän omassa mikrosysteemissään ja muiden ympäristöjen kanssa muodostetussa mesosysteemissä. Osa vastaajista ilmaisi jääneensä täysin ilman isyyden tukea, joka kertoo mahdollisista puutteista isyyden kanssa työskentelevien organisaatioiden käytännöissä, jotka ovat tutkimukseni kontekstissa isyyden eksosysteemejä. Odotusten mukaista isyyttä estivät myös erilaiset ristiriidat, joissa esimerkiksi oma makrosysteemiin kuuluva kulttuurillisen ryhmän arvo oli vastakkain toisen ryhmän kulttuurisen arvon kanssa. Tämänkaltaisia kielteisesti vaikuttavia ulkoisia tekijöitä oli esimerkiksi arvoriidat lasten kasvatustavoitteissa, joita isillä oli omien vanhempien kanssa ja oman lapsen ikätovereiden vanhempien kanssa.

Vastauksissa esiintyvät odotukset voivat olla myös laajemmista kokonaisuuksista kantautuvia, vaikka isä kokisi ne välittömässä vuorovaikutuksessa omassa mikrosysteemissään. Ekologisten systeemien mallissa korostetaan ympäristöjen välisiä yhteyksiä sekä vaikutuksia, jotka ulottuvat laajemmista kokonaisuuksista, kuten kronosysteemistä ja makrosysteemistä pienempiin kokonaisuuksiin (Brofenbrenner 1979, s. 22). Tulkitsen kronosysteemin odotukset-kategoriaan kuuluvien odotusten vaikuttavan myös makrosysteemissä olevassa kulttuurissa. Makrosysteemi voi näyttäytyä aineistossa pienemmissä eksosysteemeissä, joita edustavat esimerkiksi erilaiset organisaatiot, kuten varhaiskasvatusorganisaatiot, neuvolat ja työnantajat, erilaisina käytäntöinä ja toimintakulttuureina, jotka noudattavat makrosysteemissä olevan kulttuurin arvoja. Aineistossani mainittujen organisaatioiden, kuten työnantajien, valtion ja esimerkiksi neuvolan käytännöissä ja toimintakulttuureissa oli isien kokemusten mukaan selkeää vaihtelua ihanteissa, joiden perusteella isälle asetettiin odotuksia. Ekologisten systeemien teorian (ks. Brofenbrenner 1979, s. 22) näkökulmasta arvot tulevat suuremmista kokonaisuuksista pienempiin kokonaisuuksiin ja systeemien

välillä tapahtuu vuorovaikutusta. Valtio voi välittää isänä toimivalle henkilölle kuvaa valtion makrosysteemiin kuuluvista arvoista ja asenteista lainsäädännön kautta ja valtion käytännöt vaikuttavat mahdollisesti käsityksiin toivotusta isyydestä (ks. Eerola & Mykkänen 2013). Lainsäädäntö ja valtion asettamat isyyttä määrittävät käytännöt on mahdollista tulkita yhdeksi monista isän eksosysteemeistä tutkimukseni kontekstissa.

7.2 Isien kokemat odotukset ja odotusten piirtämä isyyskuva

Kokemukset isyyteen kohdistuvista odotuksista vaihtelivat huomattavasti. Aineistoni isät antoivat vastakkaisia merkityksiä ulkoisille tekijöille, jotka mahdollistivat odotusten mukaista isyyttä vastaajien mielestä riittävällä tavalla ja samalla olivat riittämättömiä odotusten mukaisen isyyden tukemisessa. Osa vastaajista koki heidän isyyteensä kohdistuvan odotuksia ja jotkut isät eivät kokeneet omaan isyyteen kohdistuvan lainkaan odotuksia. Osa isistä kuvaili työnantajia, neuvoloita ja muita ulkoisia tekijöitä isyyttä tukevinä ja isät hyvin huomioon ottavina. Samalla joukko isiä koki esimerkiksi työpaikan asettavan heitä kohtaan traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia ja esimerkiksi neuvolan kohtelevan heitä perheen ja neuvolan yhteistyön kannalta vähemmän arvokkaana yhteistyökumppanina.

Vastaajien kuvaamissa tasa-arvoista vanhemmuuden ihannetta seuraavissa odotuksissa oli samankaltaisuutta Eerolan ja Mykkäsen (2013) tutkimuksessa havaittuun tasa-arvoisen isän narratiiviin sekä Vuoren (2004) tutkimuksessa ilmenneeseen tasa-arvoista isyyttä ja hoivaavaa isyyttä korostavaan yhteiskunnallisen puheen- malliin. Tutkimuksessani isät kuvailivat odotusten perustuvan ajatukseen vanhemmuuden töiden tasa-arvoisesta jakautumisesta. Tasa-arvoisen isän tehtävä oli mahdollistaa äidin kodin ulkopuoliset aktiviteetit, kun taas hoivaava isä mahdollisti isälle ja äidille läheiset suhteet omaan lapseen (Vuori 2004, s. 48). Vuoren (2004, s. 38, 48, 60) tasa-arvoisen isän mallissa korostui äidin oikeus työhön ja vanhemmuuden töiden tasaiseen jakautumiseen

vanhempien kesken ja hoivaavan isän mallissa isän oikeus läheiseen suhteeseen oman lapsen kanssa. Tutkimukseni isät kokivat odotuksia, jotka koskivat lasten kanssa vietetyn ajan laatua, isän läsnäoloa sekä ”hyvää isyyttä”. Tutkimuksessani isät kuvasivat heihin kohdistuvien odotusten koskevan kotiin jäämistä sairaan lapsen kanssa ja isyys- ja hoitovapaiden pitämistä. Isän tehtävä on tässä yhteydessä mahdollisesti, vapauttaa lapsen äiti lastenhoidollisesta vastuusta, jotta äiti voi mennä kodin ulkopuolelle töihin. Isiin kohdistuvien odotusten voidaan nähdä muistuttavan tasa-arvoisen isän yhteiskunnallisen puheen- mallia (ks. Vuori 2004). Myös tasa-arvoisen isän narratiivissa kaikkia vanhemmuuden tehtäviä pidettiin tasapuolisesti molempien vanhempien tehtävänä (Eerola & Mykkänen 2013, s. 14–15).

Tutkimukseeni osallistuneiden isien kokemuksista tehtyjen tulkintojen perusteella suuri osa isyyteen kohdistuvista odotuksista liittyi vanhemmuuden tehtävien tasapuoliseen jakautumiseen. Isät kokivat tämän suuntaisia odotuksia heille asettavan vastaajien puoliso, lähipiiri ja esimerkiksi neuvola. Tutkimuksessani isyyteen kohdistui myös tasa-arvoisesta vanhemmuuden ihanteesta poikkeavia odotuksia. Henwoodin (2014, s. 102) mukaan erilaiset käytännön rajoitteiden ja isyyteen liittyvien populaarikulttuuristen ymmärrysten on mahdollista estää tasa-arvoiseen vanhemmuuteen perustuvien odotusten täyttymistä. Machinin (2015, s.51) tutkimuksessa terveydenhuollon henkilökunta ja yhteiskunta vahvistivat isien kokemusta toissijaisesta vanhemmuudesta. Machinin (2015, s. 54) mukaan valtion isyyteen kohdistama tuki jäi usein puheen tasolle. Isien kokemukset työpaikoilla, vuorovaikutus sosiaalitoimen tai terveydenhuollon kanssa sai isät kokemaan, ettei valtion käytännöt tai toimet olleet johtamassa muutosta haluttuun suuntaan, joka olisi auttanut isiä myös toimimaan isänä odotusten mukaisesti (Machin 2015, s. 54).

Tutkimuksessani traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisia odotuksia isyydelle koettiin asettavan erityisesti sairaan lapsen hoitovastuuta yksin äidin työnä pitävä työnantaja sekä neuvola. Tutkimuksessani ilmenneissä

traditionaalisten sukupuoliroolien mukaisissa odotuksissa oli samankaltaisuutta maskuliinisen isän narratiiviin (ks. Eerola & Mykkänen 2013), sekä maskuliinisen isän ja valintoja tekevän isän yhteiskunnallisen puheen malliin (ks. Vuori 2004). Tutkimuksessani esiintyneet traditionaalisia sukupuolirooleja mukailevat odotukset ovat samankaltaisia Eerolan ja Mykkäsen (2013) tutkimuksessa esiin tulleen maskuliinisen isän narratiivin ja kunnollisen isän narratiivin kanssa. Molempiin narratiiveihin kuului Eerolan ja Mykkäsen (2013, s. 11, 16) tutkimuksessa sukupuolen perusteella tapahtuva vanhemmuuden työnjako, samaan tapaan kuin Vuoren (2004) tutkimuksessa esiin tulleissa maskuliinista isää ja valintoja tekevää isää korostavissa yhteiskunnallisen puheen-malleissa.

Aineistossani varsinkin sosiaalisen median ja muun median koettiin kuvaavan isää tavoilla, jotka kertoivat isien lasten hoitamiseen liittyvien taitojen puutteesta. Vastaajien mukaan isien kuvattiin tarvitsevan äidin tukea ja ohjausta lasten kanssa toimiessa ja olevan kykenemättömiä hoitamaan lapsia itsenäisesti. Tämän suuntaisissa odotuksissa on samankaltaisuutta Vuoren (2004) kuvaamaan valintoja tekevän isän malliin, jolloin äiti on lapsen ja isän lähellä valmiina tukemaan ja auttamaan isää lastenhoidossa ja tilanteen vaatiessa valmis myös antamaan isälle negatiivista palautetta (Vuori 2004, s. 58). Sosiaalisen median ja muun median nähtiin kuvaavaan isän ja lapsen yhteistä aikaa arjesta poikkeavana erityispiirteitä omaavana yhteistekemisenä, joka muistuttaa myös Vuoren (2004) maskuliinisen isän yhteiskunnallisen puheen- mallia, jonka mukaan isän lapselle tarjoama vanhemmuus on jotain äitiydestä poikkeavaa. Samankaltaisuutta on löydettävissä myös Eerolan ja Mykkäsen (2013, s.17) maskuliinisen isän narratiivista, jossa isän lapsen ja isän yhteistä aikaa kuvattiin ”doing things with the kid” ilmaisulla, tasa-arvoisen isän narratiivissa kuvatun lapsen kohdistuvan hoivan sijaan.

Tutkimuksessani isät ilmaisivat tuntevansa huonoa omaatuntoa omaan isyyteen liittyvistä puutteista. Isät ilmaisivat myös halua jättäytyä töistä kotiin, viettääkseen enemmän aikaa lapsen tai lastensa kanssa. Tämä poikkeaa

Yhdysvalloissa tehdystä Pedersenin (2012) tutkimuksen tuloksista, joiden mukaan isät kokivat vanhemmuuden olevan jotain, joka sovitetaan työn ulkopuoliseen aikaan ja työtä asiana, joka ei vienyt aikaa vanhemmuudelta. Tutkimukseni vastaajat kuitenkin pohtivat kotiin jäämisen vaikutusta perheen taloudelliseen tilanteeseen ja osa vastaajista oli tehnyt muutoksia omaan työtilanteeseen, jotta heidän oli mahdollista viettää enemmän aikaa lasten kanssa.

Isyyden odotukset korostivat vanhemmuuden tasa-arvoista jakautumisen ihannetta, jolloin isä osallistuu lasten hoitoon tasa-arvoisesti. Odotuksissa oli samoja piirteitä kuin Vuoren (ks. 2004) tasa-arvoisen ja hoivaavan isän yhteiskunnallisen puheen-malleissa ja Eerolan ja Mykkäsen (ks. 2013) tasa-arvoisen isän narratiivissa. Odotusten mukaan isä oli kykenevä lastenhoidollisiin tehtäviin, esimerkiksi jäämään kotiin sairaan lapsen kanssa tai pitämään hoitovapaata. Isyyden odotukset korostivat toisaalta myös vanhemmuuden ihanteita, joiden mukaan vanhemmuuden tehtävät jakautuivat vanhempien sukupuolten perusteella. Traditionaalisia sukupuolirooleja noudattavissa odotuksissa oli samanlaisia ominaisuuksia, kuin Eerolan ja Mykkäsen (ks. 2013) maskuliinisen ja kunnollisen isän narratiivissa, sekä Vuoren (ks. 2004) valintoja tekevän isän ja maskuliinisen isän yhteiskunnallisissa puheissa. Odotuksissa isä nähtiin lasten sekundaarisena hoitajana, äidin kantaessa päävastuun erilaisista yhteistyökuvioista perheen ja yhteistyötahojen välillä ja lasten hoidosta.

7.3 Luotettavuus

Kyselylomakkeen aukaisi yhteensä 585 henkilöä, joista vastaamisen aloitti 143 henkilöä ja vastaamisen lopetti 41 isää. Vastaamisen keskenjättäneitä henkilöitä oli siis yhteensä yli 71 prosenttia. Vastaajien keski-ikä oli 35-vuotta ja vastaajilla oli keskimäärin noin 2 lasta. Valli ja Perkkilä (2018) huomauttavat nettikyselyihin innokkaimpien vastaajien olevan yleensä 15-25 vuotiaita ja vanhempien henkilöiden olevan vähemmän innokkaita vastaamaan nettikyselyihin. Tämän

seurauksena on mahdollista, että aineistooni valikoitui enemmän nuorempia isiä kuin vanhempia. Tutkimukseni kannalta halusin vastaajien olevan mahdollisimman rehellisiä vastauksissaan ja päätin priorisoida vastaajien anonyymiteettiä täydellisen luotettavuuden sijaan. Päätin olla kirjaamatta vastaajien sähköposti- osoitteita. On siis mahdollista, että yksi vastaaja on vastannut lomakkeeseen useamman kerran, mutta vastaukset ovat lisääntyneen anonyymiteetin vuoksi mahdollisesti rehellisempiä muilta osin.

Anonyymien ja avoimen kyselylomakkeen edut näyttäytyvät mahdollisesti tutkimuksen rikkaassa aineistossa. Lomakkeen oli tarkoitus antaa mahdollisuuksia monipuoliseen ja anonyymiin pohdintaan. Avoin kyselylomake tuotti mahdollisesti kuitenkin haasteita lomakkeen avanneille henkilöille. Kaikki isät eivät välttämättä olleet kovin innoissaan mahdollisuudesta pohtia omaan isyyteen kohdistuvia odotuksia omin sanoin, koska lomakkeen keskenjättäneiden isien määrä oli erittäin suuri verrattuna vastaajiin. Keskenjättäneiden suuri määrä on yksi ehdoton heikkous avoimen kysymyslomakkeen avulla tehdyssä tutkimuksessa. Koen tutkimukseni saavuttaneen saturaation pienen ProGradu-tutkimuksen mittakaavassa ja vastaajia kertyi yhteensä 41 kappaletta, kun tavoitteena oli 30 vastausta. Näen kuitenkin mahdollisuuksia laajempaan tutkimukseen ja uskon laajemman samankaltaisen tutkimuksen tuottavan erittäin mielenkiintoista dataa, jos tutkimukseen osallistujien määrä olisi esimerkiksi kymmenenkertainen.

Tutkimustani on mahdollista arvioida perinteisten tieteen kriteereiden perusteella, joita Pattonin (2014s. 678) mukaan on tutkijan objektiivisuus ja esimerkiksi tutkimustulosten yleistettävyyys. Pattonin (2014, s. 684) mukaan laadullisessa tutkimuksessa objektiivisuus ei tarkoita sitä, ettei tutkimuksen tekijällä ole tutkimuksen tekemisen taustoihin vaikuttavia arvoja. Objektiivisuudella tarkoitetaan objektiivista kuvailutapaa (Patton 2014, s. 684). Tutkimuksen yleistettävyyden kriteerit saavuttava laadullinen tutkimus puolestaan mahdollistaa yleistettävien väitteiden tekemisen sosiaalisesta

ilmiöstä tutkimuksen aineiston edustamassa ihmisryhmässä (Patton 2014, s. 684). Tutkimukseni tulosten perusteella aineistoa edustavaan ihmisryhmään kohdistuu hyvinkin monipuolisia odotuksia, joiden sisällä on huomattavaa vaihtelua. Pyrin omassa tutkimuksessa tulosten sensitiiviseen käsittelyyn ja kuvailemaan tuloksia mahdollisimman objektiivisesti.

Aaltion ja Puusan (2020) mukaan ihmistieteissä luotettavan tutkimuksen edellytyksiä on tutkijan kyky reflektoida ja tiedostaa oma subjektiivisuus, koska tutkija on vuorovaikutuksessa tutkimuskohteen kanssa. Sisäpiirin jäsenyys ei automaattisesti tee tutkimuksesta epäluotettavaa, mutta se vaatii omalta osaltani kykyä reflektoida ja tiedostaa oma subjektiivisuus isyyteen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kannalta onkin Aaltion ja Puusan (2020) mukaan erittäin tärkeää, että tutkija tekee läpinäkyväksi omia päättelyketjujaan tehdessä tulkintoja ja analyysiä. Tietojen tulkinta ja kerääminen perustuu aina jonkinlaiseen oletukseen todellisuudesta, jonka vuoksi havaintojen tulee olla teoriapitoisia, eikä edellytyksettömiä tai puhtaita faktoja ole olemassa (Aaltio & Puusa 2020). Tutkimukseni abduktiivisen luonteen ja oman positioni vuoksi on erittäin tärkeää tutkimuksen luotettavuuden kannalta, että pyrin sitomaan aineistosta tekemäni havainnot teoriaan ja aikaisempiin tutkimuksiin. Pyrin tutkimukseni aikana tekemään omat tulkintapolkuni ja abduktiivisen ajattelun mahdollisimman selkeäksi lukijalle (ks. liite 2).

7.4 Jatkotutkimushaasteet

Esitän jatkotutkimushaasteeksi samankaltaisen tutkimuksen kehittämisen ja toteuttamisen laajemmalla skaalalla. Laajemmalla skaalalla tarkoitan tutkimuksen aineiston laajentamista, tutkimukseen käytettävän ajan lisäämistä sekä esimerkiksi toimijuuden eri teorioiden lisäämistä tutkimuksen teoriapohjaan. Toimijuuden käsitteen mukaan ottaminen tutkimukseen auttaisi havainnollistamaan paremmin odotusten tuottamia yksilökohtaisia rajoitteita ja se huomioisi myös paremmin erilaisten ulkoisten tekijöiden vaikutuksen isyyden

odotusten luomaan toimijuuteen. Toimijuutta käsitteellistetään ja määritellään paljon yksilön ja ulkoisten rakenteiden suhteen kautta ja toimijuuden kautta on mahdollista pohtia myös erilaisia ohjauksen tapoja, joilla voi vahvistaa toimijuutta (Vanhalakka-Ruoho 2014). Tämä auttaisi ymmärtämään paremmin isien yksilöllisiä tilanteita ja toimijuuden käsitteen kautta olisi mahdollista pohtia erilaisia sovelluksia isyyden tukeen. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen kontekstissa tämän kaltaisen tutkimuksen soveltaminen mahdollistaisi erilaisia isyyden tuen tarpeiden tunnistamista ja ohjaamista sopivien palveluiden pariin. Tutkimukseni mukaan varhaiskasvatus asetti vastaajien isyydelle tasa-arvoisen vanhemmuuden ihanteen mukaisia odotuksia. Varhaiskasvatusta pidettiin esimerkiksi neuvolaan verrattuna nykyaikaista vanhemmuusmallia paremmin noudattavana. Varhaiskasvatuksella olisikin mahdollisesti hyvät lähtökohdat kohdata lasten isiä tasa-arvoisina vanhempina.

Mielenkiintoista olisi myös perehtyä erilaisiin isyyden odotuksissa ilmeneviin tasa-arvo käsityksiin, jotka voivat Vuoren (2004) mukaan ilmetä, joko mieskeskeisinä tai naiskeskeisenä. Mieskeskeisessä näkökulmassa tasa-arvoa toteutetaan antamalla naisille aikaisemmin miehille kuuluvina pidettyjä oikeuksia ja naiskeskeisessä ajattelussa miehille annetaan oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka tekevät miehistä feminiinimäisempiä (Vuori 2004). Tutkimusta olisi hyvä myös toteuttaa haastattelututkimuksena, jotta tutkijalla olisi mahdollista kysyä haastateltavilta tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Laadullisen lähestymistavan lisäksi määrällinen lähestymistapa voisi tuottaa mielenkiintoista dataa erilaisten isiin liittyvien odotusten yleisyydestä tai harvinaisuudesta.

LÄHTEET

Sosiaali ja terveysministeriö (2008). *Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa*. Sosiaali ja Terveysministeriön selvityksiä. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504226949>

Aaltio, I., & Puusa, A. (2020) Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?. Teoksessa A, Puusa,, P, Juuti., & I, Aaltio (toim.). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 177-188). Gaudeamus.

Aalto, I & Kolehmainen, J. (2004). Johdanto isyyksien tutkimukseen. Teoksessa I, Aalto., J, Kolehmainen., E, Jokinen., E, Sevón & J, Huttunen. (toim.), *Isäkirja: Mies, vanhemmuus ja sukupuoli* (s. 9-25). Vastapaino.

Aalto, I. (2010). Katsaus isyyden historiaan sääty-yhteiskunnasta nykyaikaan. Teoksessa J, Mykkänen & I, Aalto (toim.). *Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset: Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa* (s. 15-38). Nuorisotutkimusverkosto.

Adamsons, K., & Johnson, S. K. (2013). An Updated and Expanded Meta-Analysis of Nonresident Fathering and Child Well-Being. *Journal of Family Psychology*, 27, 589–599. <https://doi.org/10.1037/a0033786>

Alasuutari, P., & Alasuutari, P. (2012). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the Family as a Context for Human Development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723–742. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.22.6.723>

Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological Models of Human Development. Teoksessa *International Encyclopedia of Education*, 3(2) (s. 37-43). Oxford: Elsevier.

Painettu uudelleen: M, Gauvain & M, Cole. (1993). *Readings on the Development of Children*.

Bronfenbrenner, U. (2005a). Ecological systems theory (1992). Teoksessa U. Bronfenbrenner (toim.), *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives On Human Development* (s. 106-173). Sage Publications Ltd.

Bronfenbrenner, U. (2005b). The Biological Theory of Human Development (2001). Teoksessa U. Bronfenbrenner (toim.), *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives On Human Development* (s. 3-16). Sage Publications Ltd.

Bronfenbrenner, U & Morris, P.A. (2006). The Biological Model of Human Development. Teoksessa W, Damon & R, Lerner. (toim), *Handbook of Child Psychology, Vol. 1: Theoretical Models of Human Development* (s. 793-828). John Wiley & Sons, Inc

Cabrera, N.J., Fitzgerald, H.E., Bradley, R.H. and Roggman, L. (2014), The Ecology of Father-Child Relationships: An Expanded Model. *J Fam Theory Rev*, 6, 336-354. <https://doi.org/10.1111/jftr.12054>

de Oliveira, E., Barros, F., Anselmi, L & Piccinini, C. (2006). The Quality of Home Environment in Brazil: An Ecological Model. *Journal of Child and Family Studies*, 15, 631-642. <https://doi.org/10.1007/s10826-006-9063-8>

Dorothea E. Dette-Hagenmeyer, Andrea B. Erzinger & Barbara Reichle (2014) The Changing Role of the Father in the Family. *European Journal of Developmental Psychology*, 11(2), 129-135.
<https://doi.org/10.1080/17405629.2014.883313>

Eerola, P. (2015). *Responsible fatherhood: A narrative approach*. University of Jyväskylä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6111-4>

Eerola, P., Mykkänen. (2013). Paternal masculinities in early fatherhood: Dominant and counter narratives by Finnish first-time fathers. Teoksessa P, Eerola (toim.). *Responsible fatherhood: A narrative approach* (s. 131-158). University of Jyväskylä.

Eerola, P., Närvi, J., & Lammi-Taskula, J. (2022). Can fathers' leave take-up dismantle gendered parental responsibilities? : Evidence from Finland. *Journal of Family Research*, 34(3), 958-982. <https://doi.org/10.20377/jfr-723>

Elatuslaki (704/1975) Laki lapsen elatuksesta 704/1975

Eydal, G. B., & Rostgaard, T. (2018). Policies Promoting Active Fatherhood in Five Nordic Countries. *Contemporary Perspectives in Family Research*, 12, 257-279. <https://doi.org/10.1108/S1530-353520180000012011>

Fagan, J., Day, R., Lamb, M., & Cabrera, N. (2014). Should Researchers Conceptualize Differently the Dimensions of Parenting for Fathers and Mothers? *Journal of Family Theory and Review*, 6, 390-405. <https://doi.org/10.1111/jftr.12044>

Gallagher, K. (2002). Does Child Temperament Moderate the Influence of Parenting on Adjustment?. *Developmental Review*, 22, 623-643. [https://doi.org/10.1016/S0273-2297\(02\)00503-8](https://doi.org/10.1016/S0273-2297(02)00503-8).

Garfield, C. F., Fisher, S. D., Barretto, D., Rutsohn, J., & Isacco, A. (2019). Development and Validation of a Father Involvement in Health Measure. *Psychology of Men & Masculinity*, 20(1), 148-160. <https://doi.org/10.1037/men0000144>

Grzywacz, J & MaNrks, . (2000). Reconceptualizing the Work-Family Interface: An Ecological Perspective on the Correlates of Positive and Negative Spillover Between Work and Family. *Journal of occupational health psychology*, 5(1), 111-26. <http://dx.doi.org/10.1037/1076-8998.5.1.111>

Halonen, J., Rintala, R., Sorkkila, M., Rönkä, A & Aunola, K. (2021) Vanhempien käsitykset ihannevanhemman ominaisuuksista sekä yhteiskunnan asettamista ihanteista Suomessa. *Psykologia*, 56, 305-320.

Henwood, K., Shirani, F & Coltart, C. (2014). Investing in Involvement: Men Moving Through Fatherhood. Teoksessa J, Holland & R, Edwards. (toim), *Understanding families over time: Research and policy* (s. 88-105). Palgrave Macmillan.

Hong, N. C., Cozzino, S., Genova, F., Hoffman-Sommer, M., Hooft, R., Lembinen, L., Marttila, J., Teperek, M., Ball, M., Barker, M., Berezko, O., Beyan, O. D., Garcia, L., Grootveld, M., Harrower, N., Holl, A., Jones, S., Molloy, L., Gaiarin, S. P., . . . Whyte, A. (2020). *Six Recommendations for Implementation of FAIR Practice*. European Commission. <https://doi.org/10.2777/986252>

Huttunen, J. (2001). *Isänä olemisen uudet suunnat: Hoiva-isiä, etäi-isiä [i.e. etä-isiä] ja ero-isiä*. PS-kustannus.

Häggman, K (1994) *Perheen vuosisata. Perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800-luvun Suomessa*. Historiallisia tutkimuksia 179. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Isätoimikunta. (1999). *Isätoimikunnan mietintö: Betänkande av pappakommissionen*. Sosiaali- ja terveysministeriö : Edita.

Krippendorff, K. (2019). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. SAGE.

Lammi-Taskula, J. (2004). Sukupuolijärjestelmä, vanhempainvapaat ja isät. Teoksessa I, Aalto., J, Kolehmainen., E, Jokinen., E, Sevón & J, Huttunen. (toim), *Isäkirja: Mies, vanhemmuus ja sukupuoli* (s. 167-192). Vastapaino.

Machin, A. J. (2015). Mind the gap: The Expectation and Reality of Involved Fatherhood. *Fathering*, 13(1), 36–59. DOI:10.3149/fth.1301.36

Marsiglio, W., Amato, P., Day, R. D. & Lamb, M. E. (2000). Scholarship on Fatherhood in the 1990s and Beyond. *Journal of marriage and family*, 62(4), 1173-1191. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01173.x>

Marsiglio, W., Roy, K., & Fox, G. L. (2005). *Situated Fathering: A Focus on Physical and Social Spaces*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield. <https://doi.org/10.1177/009430610603500418>

Mikolajczak, M., & Roskam, I. (2018). A Theoretical and Clinical Framework for Parental Burnout: The Balance Between Risks and Resources (BR2). *Frontiers of Psychology*, 9 (886). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00886>

Musumeci, R., & Santero, A. (2018). Introduction: Caring Fathers in Discouraging Contexts? A Multidimensional Theretical Framework .Teoksessa R, Musumeci & S, Santero (toim.). *Fathers, Childcare and Work: Cultures, Practices and Policies*. (s. 1-14). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S1530-353520180000012001>

Mykkänen, J. 2010. Isyyden tutkimus Suomessa 1990-2010. Teoksessa J, Mykkänen & I, Aalto (toim). *Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset: Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa* (s. 39-76). Nuorisotutkimusverkosto.

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice (Fourth edition.)*. SAGE Publications, Inc.

Pedersen, D. E. (2012). The Good Mother, the Good Father, and the Good Parent: Gendered Definitions of Parenting. *Journal of Feminist Family Therapy*, 24(3), 230–246. <https://doi.org/10.1080/08952833.2012.648141>

Perälä-Littunen, S. (2004). Cultural images of a good mother and a good father in three generations. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology, and Social Research*, 239. Jyväskylä: University of Jyväskylä. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-1779-7>

Pleck, Joseph. (2007). Why Could Father Involvement Benefit Children? Theoretical Perspectives. *Applied Developmental Science - APPL DEV SCI*. 11. 196–202. <https://doi.org/10.1080/10888690701762068>

Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. Teoksessa M. E. Lamb (toim.), *The role of the father in child development* (s. 58–93). John Wiley & Sons, Inc.

Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

Rotkirch, H. (2008). Tasa-arvoisuus lain edessä? Teoksessa M, Mickwitz., A, Essen & E, Nordgren (toim), *Roolien murtaajat: Tasa-arvokeskustelua 1960-luvulta 2000-luvulle* (s. 78–98). Gaudeamus Helsinki University Press.

Räisänen, A-L (1995) *Onnellisen avioliiton ehdot. Sukupuolijärjestelmän muodostumisprosessi suomalaisissa avioliitto- ja seksuaalivalistusoppaissa 1865–1920*. Bibliotheca Historica 6. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Schoppe-Sullivan, S.J. & Fagan, J. (2020). The Evolution of Fathering Research in the 21st Century: Persistent Challenges, New Directions. *Journal of Marriage and Family*, 82, 175-197. <https://doi.org/10.1111/jomf.12645>

Sorkkila, M., & Aunola, K. (2022). Burned-out Fathers and Untold Stories : Mixed Methods Investigation of the Demands and Resources of Finnish Fathers. *Family Journal*, 30(4), 611-620. <https://doi.org/10.1177/10664807211052477>

Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2022). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research (2nd edition.)*. SAGE Publications Ltd.

Swick, K. J., & Williams, R. D. (2006). An Analysis of Bronfenbrenner's Bio-Ecological Perspective for Early Childhood Educators: Implications for Working with Families Experiencing Stress. *Early Childhood Education Journal*, 33(5), 371–378. <https://doi.org/10.1007/s10643-006-0078-y>

Tudge, J.R.H., Payir, A., Merçon-Vargas, E., Cao, H., Liang, Y., Li, J. and O'Brien, L. (2016), Still Misused After All These Years? A Reevaluation of the Uses of Bronfenbrenner's Bioecological Theory of Human Development. *J Fam Theory Rev*, 8, 427-445. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1111/jftr.12165>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.)*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valli, R., & Perkkilä, P. (2018) Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R, Valli & E, Aarnos (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5., uudistettu painos.) (s. 117–128). PS-Kustannus.

Vanhalakka-Ruoho, M. (2014). Toimijuus elämäkulussa – ohjaustyön perusta? *Aikuiskasvatus*, 34(3), 192–201. <https://doi.org/10.33336/aik.94099>

Vastuullinen tiede -sivusto (TENK). <https://www.vastuullinentiede.fi/>.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018

Vuori, J. (2001). *Äidit, isät ja ammattilaiset: Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa*. Tampere University Press.

Vuori, J. (2004). Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I, Aalto., J, Kolehmainen., E, Jokinen., E, Sevón & J, Huttunen (toim.), *Isäkirja: Mies, vanhemmuus ja sukupuoli* (s. 29-63). Vastapaino.

Ylikännö, M., Pääkkönen, H., & Hakovirta, M. (2014). Time use of Finnish fathers – do institutions matter? Teoksessa G.B, Eydal & T, Rostgaard (toim.). *Fatherhood in the Nordic welfare states: Comparing care policies and practice* (s. 103-120). Bristol University Press, Policy Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt1t894gw>

Zeicher, K. (2009). Institutionalization as a Secular Trend. Teoksessa J, Qvortrup., W.A, Corsaro & M-S, Honig (toim.). *The Palgrave Handbook of Childhood Studies* (s. 127-139). New York: Palgrave Macmillan.

LIITTEET

Liite 1. (Kyselylomake)

1. Annan suostumukseni kerätä, analysoida ja käyttää tällä kyselyllä kerättäviä tietoja ProGradu-tutkimuksessa.

2. Oma ikäsi?

3. Mikä on lapsesi/lastesi ikä?

4. Oma perhe, puoliso, lapsen toinen huoltaja

Millaisia odotuksia puolisesi tai lapsen toinen huoltaja on asettanut isyydellesi?

Oletko kokenut muun perheen kohdistavan odotuksia isyyteesi? Minkälaisia odotuksia?

(Esimerkiksi lapsen kanssa vietetyn ajan määrä, lapsenhoidollisten ja kasvatuksellisten vastuiden jakautuminen, läsnäolo neuvolakäynneillä ja muissa moniammatillisissa yhteistyökuvioissa ja lasten sosiaalisissa tapahtumissa)

5. Lähipiiri (ystävät, sukulaiset tai muut henkilöt, jotka koet kuuluvan omaan lähipiiriisi)

Minkälaisia odotuksia ystävät, sukulaiset tai muut lähipiiriin kuuluvat henkilöt ovat asettaneet isyydellesi?

(Esimerkiksi lapsen kanssa vietetyn ajan määrä, vastuiden jakautuminen puolisoitten välillä)

6. Työnantaja/Oppilaitos/Muu

Millaisia odotuksia olet kohdannut oppilaitoksesi tai työnantajasi taholta?

Minkälaisia odotuksia olet kokenut muulta työnantajalta tai oppilaitokseen verrattavalta taholta (esim. työkuntoutus)

(Esimerkiksi sairaan lapsen hoitaminen kotona, osallistuminen yhteistyöhön neuvolan tai muun instituution kanssa työajalla)

7. Neuvola

Millä tavoin koet isyyteen kohdistuvat odotukset neuvolayhteistyössä?

(Esimerkiksi odotukset neuvolakäynneille osallistumisesta, isän ja äidin mielipiteiden arvostus yhteistyössä, vanhempien kasvatustapojen tai esimerkiksi lapsenhoidollisen ja kasvatuksellisen työnjaon kommentointi)

8. Varhaiskasvatus/Esiopetus/Koulu

Ovatko varhaiskasvatuksen, esiopetuksen tai koulun henkilökunta asettaneet odotuksia isyydellesi? Minkälaisia odotuksia?

(Isän ja äidin mielipiteiden arvostus kasvatusyhteistyössä, vanhempien lapsenhoidollisen työnjaon tai kasvatustapojen kommentointi)

9. Sosiaalinen media ja media

Millä tavalla koet sosiaalisessa mediassa tai muussa mediassa kuvatun isyyden asettavan odotuksia omalle isyydellesi?

(Esimerkiksi vanhemmuuden työnjako ja roolit mediassa tai sosiaalisessa mediassa)

10. Joku muu taho (Kirjoita vastauskenttään mikä taho)

Koetko jonkin edellä mainitsemattoman tahon asettavan odotuksia isyydellesi? Minkälaisia odotuksia koet tämän tahon asettavan asettavan isyydellesi?

11. Millä tavalla koet erilaisten ulkoisten tekijöiden vaikuttaneen odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen myönteisellä tai kielteisellä tavalla.

Mitkä ulkoiset tekijät ovat auttaneet tai tukeneet sinua odotusten mukaisen isyyden toteuttamisessa? Minkälaiset ulkoiset tekijät ovat rajoittaneet tai estäneet sinua toteuttamasta odotusten mukaista isyyttä? Voit alle eritellä tahoja ja konkretisoida erilaisia ulkoisia tekijöitä, joista olet kokenut olleen hyötyä tai haittaa.

(Esimerkiksi vanhempien välinen tuki, neuvolan tarjoama isyyden tuki, työnantajan isyyttä tukevat tai estävät arjen käytännöt, sosiaalisen median, ystävien tai sukulaisten vinkit ja konkreettinen tuki, sukupuoliroolit ja niiden vaikutus isänä toimimiseen)

12. Koetko ulkoisten tekijöiden mahdollistaneen tarpeeksi odotusten mukaisen isyyden

toteutumista? Kerro millä tavalla.

(Esimerkiksi riittävät ajalliset mahdollisuudet, tasa-arvoiset vaikuttamismahdollisuudet lapsen elämää ja omaa isyyttä koskevissa päätöksissä, riittävä isyyteen kohdistuva tuki sitä tarvittaessa)

13. Kerro lyhyesti ketä perheeseesi kuuluu itsesi lisäksi

Liite 2. Analyysin kvantifiointi

Puoliso

Ei odotuksia (N=5)

Vastaaja kokee täyttävänsä kaikki odotukset mitä on asetettu (N=2)

Järjestyksen ylläpitäminen, patriarkan rooli (N=3)

Läsnäolo (Toiveet lapsen ja isän mikrosysteemin kumppanuutta koskien)(N=8)

Vanhempien lasten kasvatus (N=2)

Kasvatusvastuun tasapuolinen jakautuminen ja tasa-arvoinen vanhemmuus (N=19)

Yhteiset säännöt (N=3)

Tuki & turva (N=3)

Töihin liittyvät toiveet (N=4)

Osallistuminen kodin ulkopuolisiin tapahtumiin (neuvolat, viralliset asiat yms) (N=6)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 48

Mesosysteemi 48

Eksosysteemi 21

Makrosysteemi 25

Kronosysteemi 5

Lähipiiri ystävät

Isä ei koe lähipiirin asettavan odotuksia (N=17)

Isä ei koe lähipiirin odotuksia merkittävänä (N=3)

Isän tehtävä on keksiä erilaisia mukavia aktiviteetteja ja monipuolisia kokemuksia lapsille (N=1)

Hyvänä isänä olemiseen liittyvät odotukset (N=4)

Odotukset tasa-arvoiseen vanhemmuuteen (N=2)

Omat vanhemmat isyyden esimerkkinä ja odotusten luojana (N=2)

Odotukset isän omaan ajankäyttöön liittyen (N=3)

Talouteen liittyvät odotukset (N=1)

Vertaissuhteiden luomat odotukset vanhemmuuden vaikeuksista (N=1)

Odotukset lasten käytöksessä (N=1)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 26

Mesosysteemi 26

Eksosysteemi 0

Makrosysteemi 12

Kronosysteemi 4

Työnantaja/Oppilaitos/muu

Isä ei koe työnantajan asettavan odotuksia (N=8)

Isä kokee työnantajan kannustavan ja tukevan vanhemmuuden tehtävissä. Isä

kokee työnantajan olevan ymmärtäväinen ja/ tai joustava. (N=23)

Isän tulee tehdä työt kotona vaikka lapsi olisi kipeänä (N=2)

Vanhoja sukupolirooleja ylläpitävä työyhteisö (N=4)

Ei lapsimyönteinen työnantaja (N=2)

Töihin takaisin nopeasti isyydeltä tai vanhemmuuden tehtävistä (N=1)

Ei voi kategorisoida (N=3)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 32

Mesosysteemi 32

Eksosysteemi 31

Makrosysteemi 31

Kronosysteemi 8

Neuvola

Ei odotuksia (N=7)

Odotukset isän osallistumisesta (N=3)

Kokemus siitä, ettei isä ole lasta koskevissa keskusteluissa neuvolassa ollessa mukana. Kokemus siitä, ettei isän mielipidettä kysytä neuvolassa. Kokemus vanhempien välisestä epätasa-arvosta neuvolakäynneillä. (N=11)

Kokemus siitä, että isä on otettu huomioon neuvolakäynnillä. Kokemus siitä että isyyttä on tuettu neuvolakäynneillä. (N=11)

Isän osallistumisen positiivinen ihmettely. Isä yksin neuvolassa. (N=5)

Ei voi kategorisoida (N=1)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 30

Mesosysteemi 30

Eksosysteemi 30

Makrosysteemi 30

Kronosysteemi 16

Varhaiskasvatus, koulu

Ei koe odotuksia (N=21)

Vastaaja kokee saaneensa puolison kanssa tasavertaista kohtelua
varhaiskasvatuksessa (N=2)

Odotukset tasa-arvoisesta vanhemmuudesta (N=1)

Vastaajalla odotetaan olevan yhtä paljon tietoa lapsen asioista kuin äidillä (N=1)

Vastaaja kokee odotusten koskevan osallistumista yhteistyöhön (N=1)

Vastaaja kokee odotusten koskevan käytännön arjen sujuvuuteen liittyviä
asioita (N=1)

Odotukset olla lapsen tukena tarvittaessa (N=1)

Ei koske vastaajaa/ vastausta ei voi kategorisoida (N=10)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 7

Mesosysteemi 7

Eksosysteemi 6

Makrosysteemi 5

Kronosysteemi 0

Sosiaalinen- & muu media

Vastaaja ei koe odotuksia (N=14)

Odotukset koskevat isän velvollisuutta "laatuajan" ja ei arjen vaan ns.
paremman tekemisen järjestäjänä (N=2)

Mediassa ja sos. mediassa kuvataan positiivisessa mielessä isien hoitovapaita,
koti-isyyttä ja käydään enemmän keskustelua isyydestä (N=5)

Odotukset koskevat isää tasa-arvoisena vanhempana ja osallistuvana
vanhempana (N=2)

Vastaaja kokee median kuvaavan isyyttä vanhojen sukupuoliroolien mukaisesti
(N=1)

Odotukset kuvaavat isiä negatiivisesti, ei tasa-arvoisina vanhempina (N=4)

Isät kuvataan vanhempina, jotka eivät ole kotona (N=1)

Sosiaalisessa mediassa isiä ei päästetä mukaan vanhempien yhteisiin ryhmiin (N=1)

Sos. mediassa odotetaan isien olevan pienemmässä roolissa kuin äidit (N=1)

Vastaaja ei käytä sosiaalista mediaa tai ei seuraa mediassa isyyteen liittyviä asioita (N=8)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 17

Mesosysteemi 17

Eksosysteemi 0

Makrosysteemi 17

Kronosysteemi 15

Joku muu

Vastaajan uskon asettamat odotukset (N=1)

Vastaajan omat odotukset omaa isyyttä kohtaan (N=2)

Uuden puolison asettamat odotukset (N=1)

Työyhteisö (N=2)

Yhteiskunta, Valtio & lainsäädäntö (N=3)

Odotusten sijoittuminen eri systeemeille

Mikrosysteemi 8

Mesosysteemi 8

Eksosysteemi

Makrosysteemi 8

Kronosysteemi 3

Ulkoisten tekijöiden vaikutus odotusten mukaisen isyyden toteutumiseen

Kielteiset vaikutukset

Yleiset kielteiset vaikutukset (N=2)

Puoliso - kielteiset vaikutukset (N=2)

Lähipiiri - kielteiset vaikutukset (N=1)

Työntantaja - kielteiset vaikutukset (N=1)

Neuvola - kielteiset vaikutukset (N=2)

Muu taho kielteiset vaikutukset (N=2)

Yhteensä kielteiset vaikutuksia 25 eri systeemeistä

Mikrosysteemi 15

Mesosysteemi 15

Eksosysteemi 7

Makrosysteemi 9

Kronosysteemi 0

Myönteiset vaikutukset

Yleiset myönteiset vaikutukset (N=5)

Puoliso myönteiset vaikutukset (N=7)

Lähipiiri myönteiset vaikutukset (N=19)

Työnantaja myönteiset vaikutukset (N=9)

Neuvola myönteiset vaikutukset (N=1)

Varhaiskasvatus, koulu myönteiset vaikutukset (N=1)

Sosiaalinen- ja muu media myönteiset vaikutukset (N=1)

Muu taho myönteiset vaikutukset (N=4)

Yhteensä myönteiset vaikutukset 130 eri systeemeistä

Mikrosysteemi 48

Mesosysteemi 48

Eksosysteemi 14

Makrosysteemi 16

Kronosysteemi 4

Ulkoisten tekijöiden riittävyys

Ulkoiset tekijät on koettu riittäväksi (N=18)

Ulkoisia tekijöitä ei ole koettu riittäväksi (N=11)

Ei osaa vastata (N=11)

Muu (N=11)